

Utjecaj književnoumjetničkog djela na pisano izražavanje učenika

Bilović, Ana

Master's thesis / Diplomski rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Rijeka, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Rijeci, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:186:393683>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-27**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka, Faculty of Humanities and Social Sciences - FHSSRI Repository](#)

**SVEUČILIŠTE U RIJECI
FILOZOFSKI FAKULTET**

Ana Bilović

**Utjecaj književnoumjetničkog djela na pisano
izražavanje učenika**

(DIPLOMSKI RAD)

Rijeka, 2020.

SVEUČILIŠTE U RIJECI
FILOZOFSKI FAKULTET
Odsjek za kroatistiku

Ana Bilović

Matični broj: 0009073472

Utjecaj književnoumjetničkog djela na pisano izražavanje učenika

DIPLOMSKI RAD

Diplomski studij: Hrvatski jezik i književnost

Mentor: prof. dr. sc. Karol Visinko

Rijeka, 20. rujna 2020.

Sadržaj:

1. Uvod.....	1
2. Književnost u nastavi hrvatskog jezika	3
2.1. Područje književnosti u predmetu <i>Hrvatski jezik</i>	3
2.2. Uloga učitelja u nastavi književnosti	5
2.3. Utjecaj književnih tekstova na pisanje	8
3. Metodčki pristupi književnومjetničkom tekstu (lirika, proza, drama).....	10
3.1.1. Lingvometodička interpretacija sastavka motiviranog lirskim djelom	14
3.1.1.1. Kvalitativna analiza.....	15
3.1.2. Lingvometodička interpretacija sastavka motiviranog proznim djelom	17
3.1.2.1. Kvalitativna analiza.....	19
3.1.3. Lingvometodička interpretacija učeničkog sastavka motiviranog dramskim djelom	21
3.1.3.1. Kvalitativna analiza.....	23
4. Praktični dio – istraživanje.....	26
4.1. Cilj, predmet i hipoteza istraživanja	26
4.2. Uzorak istraživanja	26
4.3. Metodologija istraživanja	27
5. Tablice s pitanjima za više razrede osnovne škole (5., 6., 7., 8.).....	29
5.1. Anketni listić za peti razred.....	29
5.1.1. Kvantitativna analiza pojedinačnih pitanja izražena u postotcima.....	30
5.1.2. Povratna informacija	31
5.2. Anketni listić za šesti razred osnovne škole	32
5.2.1. Kvantitativna analiza pojedinačnih pitanja iskazana u postotcima	33
5.2.2. Povratna informacija	34
5.3. Anketni listić za sedmi razred osnovne škole.....	36
5.3.1. Kvantitativna analiza pojedinačnih pitanja iskazana	37
5.3.2. Povratna informacija	38
5.4. Anketni listić za osmi razred osnovne škole.....	40
5.4.1. Kvantitativna analiza pojedinačnih pitanja iskazanih u postotcima	41
5.4.2. Povratna informacija	42
5.5. Skupni anketni listić.....	43
5.5.1. Kvantitativa analiza pojedinačnih pitanja iskazanih u postcima	45
5.5.2. Povratna informacija	46
6. Komparativna analiza stvaralačkih sastavaka	49
6.1. Stvaralačko pisanje na primjeru portreta	49

6.1.1. Primjer 1	49
6.1.1.1. Analiza sastavka	50
6.1.2. Primjer 2	51
6.1.2.1. Analiza sastavaka	53
6.1.3. Primjer 3	54
6.1.3.1. Analiza sastavka	55
6.1.4. Učenički stvaralački sastavci uspoređeni u tabličnom prikazu	56
6.1.5. Povratna informacija komparativne analize učeničkih sastavaka	57
6.2. Metodički pristup stvaralačkom sastavku - Pismo književnom liku	58
6.2.1. Primjer 1. - Pismo Anni Frank	59
6.2.1.1. Osvrt na primjer 1	60
6.2.2. Primjer 2. - Pismo Bijelom klaunu	60
6.2.2.1. Osvrt na primjer 2	62
6.2.3. Objedinjena refleksija na pisma književnome liku	62
7. Zaključak	64
8. Sažetak	66
9. Literatura	67

1. Uvod

Izazov našeg budućeg zanimanja i profesionalnog usmjerenja potaknuo nas je na promišljanje o temi diplomskoga rada koja će nam koristiti u praksi. U svakodnevnom životu studij Kroatistike nerijetko se povezuje s književnošću što će poduprijeti našu nakanu da se posvetimo utjecaju književnosti na stvaralaštvo, točnije dodiru književnoumjetničkih tekstova i učeničkoga stvaralačkog rada u pisanim oblicima jezičnoga izražavanja. U prilog tome ide i oko četrdeset postotna zastupljenost nastave književnosti u Kurikulumu nastavnoga predmeta Hrvatski jezik. U tom kontekstu u ovom diplomskom radu baviti ćemo se književnošću kao stvaralačkom, jezičnom djelatnošću koja će nam podastrijeti niz mogućnosti za metodičko analiziranje i istraživanje osobnih, nacionalnih, kulturnih i društvenih vrijednosti umjetničkog teksta, pretočenog u kreativne ostvaraje učenika.

Kako bismo ostvarili naš naum, usredotočili smo se na pitanja koja obuhvaća predmetno područje književnosti. Najveći dio odnosi se na razumijevanje, interpretaciju i razumijevanje stvaralačke i umjetničke uloge jezika. Glavna okosnica ovog diplomskoga rada utemeljena je na stvaralačkom izražavanju potaknutom različitim iskustvima i doživljajima književnoga teksta. U okviru izučavanja teme bili smo suočeni s nizom problemskih situacija koje su otvarale prostor istraživačkome radu.

Strukturu rada čine dva dijela: teorijski i istraživački.

U teorijskom dijelu predstaviti ćemo metodičke osnove za interpretaciju književnoga djela u sva tri roda, metode i pristupe različitih znanstvenika iz područja nastave stvaralačke pismenosti i njihova istraživačka iskustva.

Već u teorijskom dijelu naznačeni su i primjeri učeničkih stvaralačkih radova i kratki osvrt na postignuća. Naznačena je i uloga učitelja kao glavnog motivacijskoga čimbenika u pobuđivanju ljubavi prema umjetničkoj riječi.

U praktičnom dijelu predstavljene su temeljne odrednice istraživanja s učenicima viših razreda osnovne škole, temeljene na popunjavanju upitnika o interesima učenika u pisanome izražavanju. Priložene su tablice sačinjene za svaki razred posebno te skupna tablica s objedinjenim rezultatima. Istaknuta je dob i spol ispitanika kao i broj ispitanika po svakom razredu. U završnom dijelu rada, analiziraju se rezultati upitnika i uspoređuju interesi učenika prema pisanim oblicima jezičnoga izražavanja u odnosu na književnoumjetničko djelo kao poticajno štivo za pisanje. Slijedom kvalitativne analize stvaralačke pismenosti istaknut je produkt kreativnih i inovativnih ideja u kojima se zapaža razvoj višestrukih književnih i jezičnih kompetencija učenika. Analizom interesa učenika i realnom procjenom rezultata raščlanjeno je hipotetičko pitanje o opravdanosti naslova ovog diplomskoga rada. Zaključno ćemo se osvrnuti na uspješnost i poteškoće oko realizacije kontakta s ispitanicima zbog izvanrednih uvjeta *online* škole i dobrobitima koje će nam ovaj diplomski rad donijeti kao veliko, praktično iskustvo na početku našeg profesionalnog razvoja.

2. Književnost u nastavi hrvatskog jezika

2.1. Područje književnosti u predmetu *Hrvatski jezik*

Školski predmet Hrvatski jezik najopsežniji je predmet osnovnoškolskoga obrazovanja, njega čine područja: hrvatskoga jezika, književnosti i medijske kulture, a kao poveznica svih triju postaje četvrto područje koje se naziva jezično izražavanje (K. Visinko, 2010., str. 9.). U ovome diplomskome radu u središtu proučavanja bit će riječ o području književnosti i njegovom utjecaju na pisano izražavanje učenika. Književnost kao nastavni predmet možemo odrediti kao: a) samostalno komponiranu cjelinu književnih sadržaja (književnih tekstova), b) prerađenu znanost o književnosti (teoriju književnosti, povijest književnosti, metodologiju proučavanja književnosti), c) sistem znanja, sposobnosti i navika (D. Rosandić, 1988., str. 57.). Sadržaji književnosti kao nastavnoga predmeta su umjetnički i znanstveni. Umjetnički sadržaj čine književnoumjetnička djela, a znanstveni sadržaj književnoteorijska, književnopovijesna i metodološka problematika (D. Rosandić, 1988., str. 57.). Odnosi umjetničkoga i znanstvenoga sadržaja u prvome redu su uvjetovane pedagoško-psihološkim odrednicama. Prije svega one se odnose na doživljajno-spoznajne mogućnosti učenika, na stupanj obrazovanja i značajke odgojno-obrazovnog sistema u cjelini. U početnim stupnjevima obrazovanja, nakon što je učenik prešao u peti razred, književnost treba usmjeriti više u smislu razvijanja umjetničkoga sadržaja negoli znanstvenoga. Književnost bi trebala biti nadgradnja u čijoj se funkciji razvija čitateljska kultura i jezično izražavanje učenika. Tijekom osnovnoškolskoga obrazovanja učenik bi prije svega trebao uživati čitajući primjerene naslove kojima bi zavolio knjigu i književnoumjetničku riječ. Književnoteorijska i književnopovijesna znanja valjalo bi svesti na najmanju moguću mjeru. Dakle, za učenike bi bilo važno da znaju podatke o piscu o kojemu čitaju, da znaju osnovne književne vrste i najjednostavnije mikrostrukture stila i to uvijek s uporištem na

primjere koji su jednostavni i koji se lako pamte (K. Visinko, 2010., str. 16.). U tako zaokruženom području posebno mjesto zauzima pisano jezično izražavanje. Pri njegovanju pisanoga jezičnoga izražavanja važnu ulogu zauzima književnoumjetnički tekst. Učenik će pažljivim doživljajnim čitanjem i razumijevanjem književnoga teksta oplemeniti svoj izraz. Književni tekst tako višestruko djeluje na razvitak učenikova jezičnoga izraza. Ta višestrukost se ogleda u obogaćivanju učenikova rječnika, u poticaju za oblikovanje pisanih sastavaka, u uočavanju konkretnih izražajnih postupaka i njihovim vrijednostima i na koncu u aktivnom odnosu prema jeziku i sposobnosti spoznavanja njegove izražajne moći (D. Rosandić, 1974., str. 11.). Književni tekst tako se pred učenika postavlja kao svojevrsni uzor dobrog načina pisanoga izražavanja. Učenici čitanjem tekstova obogaćuju i svoje čitalačko iskustvo, a i književne interese koji se s vremenom ogledaju i po nekima najdragocjenijem obliku koje se naziva stvaralačko pisanje. Stvaralačko pisanje, prilikom objašnjavanja, obično se stavlja u odnos sa zanatskim pisanjem. O razlici i povezanosti stvaralačkoga i zanatskoga pisanja piše i Marina Kovačević koja ističe da stvaralačko pisanje ne može postojati ako nije zadovoljen kriterij one zanatske pismenosti koja se na koncu dograđuje i razrađuje (Marina Kovačević, 2000., str. 8.-18.). Zanatski aspekt pismenosti ostvarujemo kontinuiranim vježbama i jezičnim obrazovanjem, dok onaj stvaralački uz to iziskuje nadarenost i sposobnost kreativnoga pisanoga izražavanja. Tako se polazeći od književnoumjetničkoga teksta kao uzora i poticaja, vrijednim radom, interesom, znanjem i nadarenošću može svjedočiti i mogućem stvaranju njega samoga. Proces recepcije književnih tekstova tako postaje antipod procesu njihova stvaranja (Marina Kovačević, 2000., str. 18.). Da bi se književnim tekstom utjecalo na učenikovo pisano izražavanje važno je odrediti naslove i teme koje bi učenike poticale i s druge strane učile onome što je vrijedno. O tematici pisanih radova pisao je i Milivoj Čop koji ističe da su izbor i formulacija teme presudan faktor za ishod svakoga pisanoga sastavka (M. Čop, 1975., str. 17.). Čop nadalje ističe da se dobrim izborom teme uspostavlja veza

učenika s građom, a pravilna formulacija usmjerava ih prema građi i navodi na promatranje, doživljavanje, razmišljanje i izražavanje. Temu može izabrati nastavnik, ali i učenik, no tu valja biti oprezan. Što je tema jednostavnija i preciznije formulirana to će i njezina razrada biti konkretnija i uvjerljivija. Rosandić navodi i da tema ne smije ukalupiti učenike ali ih ni ne smije prepustiti lutanju i samodopadnim proizvoljnostima (M. Čop, 1975. str. 17.-18.). Učenici često čitanjem i odabiranjem književnih tema obično vole i žele pisati o zanimljivim fabulama i likovima koji su u njima potakli emociju i zadovoljstvo. Na tragu toga dolazimo do spoznaje da književne teme u osnovnoj školi prije svega utječu na učenike na doživljajnoj razini. Tako učenici u književnim tekstovima doživljavaju i prepoznaju radost i tugu, pravdu i nepravdu, sreću i nesreću. Karol Visinko u svojoj *Dječjoj priči* navodi kako književna djela uz to što prikazuju čovjekova unutarnja previranja i njegove suodnose sa svime što ga okružuje, otvaraju i put doživljavanja i spoznavanja ponajprije naroda, tradicije i kulture, njegove prošlosti i sadašnjosti, običaja i jezika i kulture različitih naroda svijeta (K. Visinko, 2005., str. 20.).

2.2. Uloga učitelja u nastavi književnosti

U nastavi književnosti uspostavlja se veza između književnoga djela i učenika odnosno čitatelja, no u školskom obrazovanju ta veza bila bi neostvariva bez prisustva učitelja književnosti. U tom smislu postavlja se pitanje tko je zapravo učitelj književnosti? Manja Kovačević u *Metodičko-književnim motrištima* ističe kako se identitet učitelja utvrđuje prema različitim odrednicama, ponajprije: književnim, metodičkim, pedagoškim, psihološkim, sociološkim, komunikološkim, kulturološkim i nacionalnim. Kovačević ističe i da je učitelj književnosti posebna vrsta književnoga stručnjaka koji je osposobljen za ostvarivanje odgoja i izobrazbe u osnovnim i srednjim školama. Autorica

Kovačević prije svega učitelja književnosti promatra kroz njegove metodičke kompetencije, odnosno kroz istančane i osmišljene metode kojima će učitelj kao stručnjak književnosti znati pronaći komunikaciju između učenika i djela koji će na koncu rezultirati stvaralačkim sposobnostima (Manja Kovačević, 1997., str. 12.). O ulozi učitelja u nastavi književnosti pisala je i autorica Karol Visinko u svojoj *Dječjoj priči*. Autorica Visinko u svojem razmatranju važnosti učitelja u nastavi književnosti polazi od istraživanja. Istraživanja su pokazala da se učiteljima u tom smislu uglavnom pripisuju ugodna i draga iskustva, mada je bilo i onih neugodnih. Čak 57, 85 % učenika iskazalo je pozitivna iskustva, a 37.5 % ona neugodna. Dakle, postoje oni učitelji koji su svojim sposobnostima u učenicima uspjeli pobuditi veće zanimanje za umjetničku riječ, a postoje i oni koji su bili previše ozbiljni, kruti, strogi i kojima je nedostajalo mašte i stvaralaštva i smisla za rad s učenicima. Autorica Visinko objašnjava kako u njihovom radu nije bilo osjetljivosti za književnost i predmet kojim se bave, kako se zapravo književnoumjetnička riječ svodi na puku formalnost ili pak na bespotrebno i opterećeno ispitivanje činjenica o djelu (K.Visinko, 2005., str. 24.). Isto tako, autorica Visinko ističe i to da teorijsko i metodičko znanje učitelja također ne mora biti preduvjet da takav učitelj bude uspješan, baš suprotno, on može solidno savladati i teorijske sadržaje i praktične metode, no biti uspješan učitelj ovisit će i o tome kako uspijeva razviti ljubav za knjigu čime će onda njegovi učenici na koncu biti obogaćeni za još jednu stvarnost, a to je ona umjetnička. Visinko navodi mišljenje njemačkoga znanstvenika Teharta koji između ostaloga kazuje kako je za uspjeh ključan i osobni unutarnji svijet pojedinoga nastavnika. Taj unutarnji svijet po njemu, podrazumijeva subjektivne teorije, rutinske postupke i svakodnevno iskustvo koje tvore ključ u razvitku i mentalnoj pratnji vlastitoga pravca djelovanja. U svom objašnjavanju autorica je posebno istakla i učiteljevu darovitost. Kada se promišlja o učiteljevoj darovitosti, gotovo da se ona podrazumijeva, jer kako učitelj kvalitetno može učenicima prenesti književno djelo ako za to barem u nekom segmentu nije darovit. Autorica Visinko navodi

kako je učitelj u tom procesu ključan i odgovoran jer uvodi učenike u poseban svijet umjetničke riječi. Smatra da bi učitelj trebao biti sposoban ostvariti posebno ozračje u kojem bi učenik na pravi način uspio prodrijeti do književnoumjetničke riječi (K. Visinko, 2005., str. 24.). Na tragu toga, postavlja pitanje: Jesu li svi učitelji koji su odabrali takav smjer uistinu daroviti za prenošenje književnoumjetničke riječi? Složili bismo se s autoricom da o tome treba svakako progovoriti u segmentima njezine teorije. Dragutin Rosandić u *Metodici književnoga odgoja i obrazovanja* također se bavio pitanjima učitelja književnosti. On smatra da učitelj književnosti treba biti senzibilno biće koje nije ravnodušno prema književnoumjetničkom tekstu. Takav učitelj treba biti sposoban uspostavljati veze s tekstem i na koncu uspjeti svoj doživljaj teksta sugestivno prenositi učenicima (D. Rosandić, 1988. str. 791.). Rosandić navodi i to kako se u našoj metodici nastave književnosti dominantno iskazuje školska interpretacija. Takav metodički sustav koji se temelji na interpretaciji pruža učenicima mogućnost za doživljaj i spoznaju književnoga djela, za razvitak individualnoga doživljaja i suda i za razvijanje stvaralačke osobine učenika. Isto tako učitelj bi trebao pratiti učenikovo reagiranje na književnoumjetničku riječ i njegovu književnu senzibiliziranost. Dakle, možemo zaključiti da učitelj uz to što vlada znanjem, iskustvom i metodama, mora biti senzibiliziran, darovit, ali i psihološko i sociološko učen da bi mogao uspješno odgovoriti na zahtjeve koje pred njega postavlja sama profesija. Iz svega navedenoga postaje jasno da prenošenje književnoumjetničke riječi iziskuje više od pukoga tumačenja, čitanja ili iznošenja sadržaja. Nadalje, Rosandić smatra da se uspješan učitelj uz poznavanje metoda književne analize (koje mu pružaju metodologija književnoga studija, književnopovijesne, književnoteoretske, lingvistike i stilističke kategorije) treba kretati u obzorima interdisciplinarnosti, kao što su primjerice povijest, psihologija, sociologija, filozofija, estetika itd. Iz svega navedenoga može se zaključiti da interpretacija književnoga djela pred učitelje, ali i učenike postavlja velike izazove. Uz školsku interpretaciju, svaki učitelj trebao bi odlično

vladati i problemskom nastavom književnosti u kojoj bi kao organizator stvarao problemske situacije u kojima bi izazivao učenikovu intelektualnu aktivnost. Nadalje, Rosandić se u *Metodici* također dotiče učiteljevog stvaralaštva i kreativnosti. Iz njegovog tumačenja da se uočiti da učitelji zapravo svoju kreativnost mogu ostvariti u promijenjenom uvjetu rada. Napuštanjem predavačko-frontalne i reproduktivne orijentacije u obrazovnom radu, mijenjanjem strukture samoga procesa, učitelj u promijenjenim okolnostima pronalazi nove uvijete u kojima se na koncu uočava njegova adaptivna fleksibilnost, ali i stvaralačka, istraživačka, stručna i organizacijska sposobnost.

2.3. Utjecaj književnih tekstova na pisanje

Pisanje je jedna od četiriju jezičnih djelatnosti (slušanje, govorenje, čitanje) koje se prožimaju u nastavi Hrvatskoga jezika. Tim djelatnostima dodaje se i peta djelatnost, a to je prevođenje. Pisanje podrazumijeva odvijanje procesa produkcije i interakcije. Interakcija je važan proces jer se tako ostvaruje komunikacija na materinskom jeziku, a produkcija zato što se stvara pisani tekst. O pismenosti kao nastavnom području pisali su brojni autori. Dragutin Rosandić u knjizi *Pismene vježbe* ističe da je pismenost metodički termin koji ima precizirano značenje. Nadalje, navodi kako područje nastave hrvatskoga jezika stoji u tijesnoj vezi s nastavom govora, gramatike i pravopisa, nastavom stilistike i nastavom književnosti (D. Rosandić, 1974., str. 7.). Zamjetno izučavanje procesa pisanja obuhvatila je i autorica Karol Visinko koja je u svojoj knjizi *Pisanje* detaljno razmotrila, istražila i analizirala pisane oblike jezičnoga izražavanja potkrijepljene primjerima učeničkih stvaralačkih radova. Autorica je uz opisivanje oblika jezičnoga izražavanja, posebnu pozornost posvetila procesu poučavanja pisanju i na koncu procesu nastajanja pisanja. U središtu razmatranja teme ovoga diplomskoga rada od posebne važnosti je opisati i naslov *Pisanje*

motivirano književnim tekstom. Autorica ističe da kada se govori o književnom djelu u nastavi ili nekom drugom obliku nastave, da se uz ostalo govori i o jeziku. Vodeći se riječima J. M. Lotmana autorica ističe da je književno djelo slojevit tekst u kojemu je obavijest iznimno koncentrirana. Nadalje, autorica navodi kako je njezin sadržaj pohranjen u izrazu i da je interpretacija nepotpuna bez poznavanja jezika na svim razinama. Na tragu toga, zaključuje da je književne sadržaje nemoguće odvojiti od jezičnih sadržaja jer se oni naprosto međusobno isprepliću. Tako književni tekst ima dvostruku ulogu. S jedne strane književni tekst pridonosi razvijanju osjetljivosti i ljubavi za književnoumjetnički izraz, a s druge strane time razvija i učenikovo jezično izražavanje (K. Visinko, 2010., str. 132.-134.)

3. Metodički pristupi književnoumjetničkom tekstu (lirika, proza, drama)

U ovom poglavlju bit će opisano kako pristupiti lirskom, proznom ili dramskom djelu. Lirika u osnovnoškolskom, srednjoškolskom i fakultetskom obrazovanju pred studente i učenike postavlja velike izazove. Ponekad ti izazovi kako navodi Rosandić u knjizi *Metodički pristupi književnoumjetničkom tekstu* prelaze u svojevrсно nepovjerenje u nastavu poezije. Da bi se to nepovjerenje riješilo valjalo bi poeziju promatrati izvan tradicionalnih okvira koji je prije svega doživljavaju kao predložak za učenje figura i tropa (N. Bendelja i dr., 1957., str. 7.). Školski pristupi poeziji ne bi trebali završavati na opisivanju formalnih elemenata ili na pretvaranju pjesme u pojmovni govor, već bi ona trebala u učeniku pobuditi spontano i stvaralačko komuniciranje s lirskim djelom. Protiv takve deskriptivne i klasifikacijske analize pobunili su se predstavnici strukturalizma i to u prvome redu J. M. Lotman koji je upozoravao na „vulgarizaciju“ lirske pjesme u formalnoj i deskriptivnoj analizi. Dakle, zadržavanje analize samo na pojedinim dijelovima iznevjerava pjesmu u cjelini odnosno njezino organsko jedinstvo. Pjesma takvim pristupom gubi svoj smisao. Takvo što ne bi se smjelo desiti u školskoj analizi kojoj je zadatak uvesti učenika u svijet poezije i upoznati ih s tajnama postojanja.

Metodički pristup lirskoj poeziji izgrađuje se na predlošku književne znanosti, psiholoških, pedagoških i spoznajnih odrednica (N. Bendelja i dr., 1957., str. 7.) Nadalje, Rosandić navodi da teorija književnosti određuje bit lirske poezije, vrste, strukturu i izraz. U toj strukturi važnu ulogu igra određivanje lirskoga subjekta prema svijetu, u doživljavanju unutarnjeg svijeta stvaraoca koji se onda očituje u posebnostima lirskoga izražavanja. Uz lirski subjekt u uvođenje učenika u lirski svijet posebno je značajan i *trenutak doživljavanja*. Po svemu sudeći lirika otkriva lice stvaraoca. Otkriva njegovu ljubav, čežnju, patnju, radost,

sreću, nemir, tjeskobu i fantaziju. Kada čitalac osjeti pjesničku riječ, sukladno sa svojim iskustvom prepoznat će i produbit će vlastite intimne zaokupljenosti. Nadalje, sadržaj i izraz pjesme također su vezani. Sadržajno tkivo uvjetuje posebnost strukture pjesme, posebno korištenje stilskih sredstava. Budući da se lirska pjesma temelji na refleksivnim i emocionalnim elementima, njezina se struktura razlikuje od strukture epskoga ili dramskoga djela o kojima će biti riječi.

Pripovjedna proza, kao i ostali književni rodovi, ima svoje posebne značajke koji je razlikuju od ostalih. Iz toga oblika kako navodi i Rosandić u *Metodici odgoja i obrazovanja* proistječu riječi poput pripovijedanje i pripovjedač. Pripovjedač postupkom pripovijedanja oblikuje svoj svijet i potiče čitatelja da se prepozna u njemu. Osim pripovijedanja, dominantni su i drugi oblici izražavanja poput opisivanja, dijaloga, monologa i komentara. Moderna proza obogaćuje se sjedinjavanjem ostalih elemenata drugih književnih rodova. Čini se kako se pripovjedna proza više ističe od ostalih rodova po svojem djelovanju i osobinama (D. Rosandić, 1988., str. 473.). Isto kao i kod pjesničkih istraživanja, različiti metodičari poput H. D. Alčevske, Rubakina, Krupskaja, Lunačarkog naglasak su stavljali na interes učenika za književno djelo. Rezultatima se pokazalo da učenici iskazuju interes za različite tematike i vrste, no jedno je sigurno – interes za pripovjednu prozu dominantan je u odnosu na pjesnički ili dramski književni rod. Prilikom komentiranja književnoga proznog interesa valjalo bi, kako navodi i Rosandić, podijeliti interese prema dobnim skupinama: djetinjstvo, dječastvo i mladost. U svakoj od tih faza interesi su različiti, no ključno je da učenici nižih razreda pokazuju interes za fabulu i likove. U tom smislu osobito je važna neobična fabula i likovi iz bajki i basni koji otvaraju posebni fantazijski svijet učenika. U višim razredima učenici se više oslanjaju na kompoziciju, idejnu osnovu, temu, jezik, stil i autora. U srednjoj školi produbljuje se kompleksan pristup književnom djelu.

Promatra li se udio pjesničkih, epskih ili dramskih djela u osnovnoškolskom obrazovanju moglo bi se zaključiti da dramskih djela ponajviše manjka. Metodika nastave dramske umjetnosti utemeljila je dvije koncepcije u pristupu dramskom djelu. Postoji literarna, ona koja pristupa dramskom djelu kao beletrističkom tekstu i naglašava se njezin posebni književni rod. S druge strane postoji i teatrološka (scenska) koncepcija pristupa dramskom djelu kao scenskoj umjetnosti i u svoje djelovanje uključuje i druge izvanknjiževne elemente. One na koncu podjednako egzistiraju u pristupu dramskom djelu, ali se prilagođavaju uvjetima (D. Rosandić, 1988., str. 601.). Da bi učenik doživio dramski svijet u njega ga prvo treba pravilno uvesti. U tom slučaju kako navodi Rosandić u *Metodici odgoja i obrazovanja Zepalova* predlaži četiri faze u proučavanju dramske i scenske umjetnosti. U prvoj fazi do četvrtog razreda se priprema učenike za čitanje dramskoga teksta. U drugoj fazi (od četvrtog do šestog razreda) učenici potpunije upoznaju jezik scenske umjetnosti i značajke teatra. Učenici se u tom razdoblju aktivno uključuju u promatranje kazališnoga programa, a njega još uvijek doživljavaju naivno i realistički. To razdoblje Zepalova navodi kao presudno, jer tada učenici stječu i formiraju svoje interese. U trećoj fazi (sedmi i osmi razred) učenici bez poteškoća prihvaćaju kazalište kao umjetničku istinu. U toj dobi se mijenjaju interesi i povećava se interes za dekorativno lice kazališta (M. Kermak-Sredanović, 1991., str. 30.). I na koncu, u srednjoškolskoj dobi, učenici samostalno interpretiraju dramsko i scensko djelo (D. Rosandić, 1988., str. 600.). Zepalova je tako uz niz drugih znanstvenika postala pristaša literarno-teatrološkog pristupa dramskom/scenskom djelu. Taj pristup obuhvaća sve važne elemente. Od čitanja, analize, temeljne razrede dramsko/scenskoga djela, određivanja strukture. Dakle, može se zaključiti da ovisno o fazi učenici dramsko djelo mogu upoznati na različite načine. Prije svega je to individualno čitanje izvan nastave, interpretativno čitanje na redovnom satu, gledanjem kazališne predstave, gledanjem televizijske dramske emisije, slušanjem radio-emisije, gledanjem dramskog izvođenja dramske sekcije u školi. Postoje različita polazišta

u interpretaciji dramskoga djela, ona se mogu odnositi na idejno-tematsku osnovu djela, strukturu, kompoziciju, likove ili jezik. Posebno se ističe kao polazište tematsko-idejna orijentacija koja u svoju bit uključuje različite kontekste. Njoj je zadatak naučiti učenike kako ući u autorov svijet i životnoj pojavi koja se promatra u tekstu. S druge strane ne smije se zanemariti ni kompozicijska analiza koja otkriva ne samo ustrojstvo teksta nego i njegovu unutrašnju dinamiku kojom će učenik uočiti različite sukobe među likovima.

3.1. Lingvometodička interpretacija učeničkih sastavka s obzirom na rodove

U ovom poglavlju pristupit ćemo tekstovima svih triju rodova (lirike, epike, drame). Iako je riječ o teorijskom djelu seminarskoga rada, već i ovom dijelu bit će predstavljena tri primjera lingvometodičke interpretacije s obzirom na književne rodove (lirika, epika, drama). Analizirat ćemo učeničke sastavke po metodičkim principima svakog roda. Motivacija i uzor u istraživanju bilo nam je istraživanje autorica Karol Visinko i Zdenke Gudelj-Velage koje su takvu vrstu promatranja nazivale lingvometodičkom interpretacijom učeničkog sastavka. Autorice su istraživanje provele u prvom razredu srednje škole, a metodičkim postupkom analize učeničkih sastavnica obuhvatile su naslove sastavka, rječnik, ustroj rečenice i ostvarivanje okvira i sredstva ekspresije. Autorice su pratile učenički razvitak i napredovanje (Z. Gudelj-Velaga i K. Visinko, 1996., str. 228.-239.) Uz spomenute autorice, o lingvometodičkim interpretacijama pisao je i Stjepko Težak. Naša analiza neće biti orijentirana na sve sastavnice istraživanja kao kod spomenutih kompleksnih istraživanja autorica, već na ono što se određenim tekstom htjelo postići.

3.1.1. Lingvometodička interpretacija sastavka motiviranog lirskim djelom

U ovom poglavlju prikazat ćemo interpretaciju učeničkog sastavka motiviranog lirskim djelom. Kao motivaciju i zadatak koristili smo pjesmu Nade Zidar-Bogadi pod naslovom *Proljeće u Zagrebu*. Pred učenike je postavljen stvaralački zadatak kojim moraju napisati pjesmu Nade Zidar-Bogadi svojim riječima. U zadatku je zadano da se učenici osvrnu na današnje proljeće u Zagrebu kojeg je zahvatio potres i koronavirus. Također, zadano im je i da napišu osjećaje tako da zamijene motive iz pjesme s novonastalom situacijom. Učenici pri pisanju sastavka trebaju koristiti trodijelnu strukturu napisanoga teksta.

Proljeće u Zagrebu

U ovoj pjesmi Zagreb je prikazan jako veselo. Kad je došlo proljeće sve se razvedrilo. Ptice su pjevale, a tratinčice se igrale. Maslačci su u travi zasjali poput zvijezda. Visibabe su procvjetale na Tuškancu, Maksimiru i na Pantovčaku. Sve je bilo puno ljubavi i stogodišnji hrast je propupao kao u mladosti.

Sada sam tužan jer današnja slika Zagreba nije tako lijepa. Pogodio ga je potres i možda je nastradao stogodišnji hrast. Cvrkut ptica nitko ne čuje jer se zbog koronavirusa ne smije van. Visibabe i maslačke djeca ne beru u Maksimiru ni nigdje drugdje jer ne idu u školu.

Nebo je vedro, ali ga gledamo s balkona i jedva čekamo da sve prođe i da Zagreb opet bude kao prije. Zato mi je sada ova lijepa pjesma pomalo tužna zato što je ove godine proljeće u Zagrebu prestrašeno i pusto.

Učenički rad petoga razreda

3.1.1.1. Kvalitativna analiza

Iz sastavka je razvidno da je učenik razumio pročitani tekst, slijedio upute, izrazio svoj osjećaj i ostvario temu. Sastavak je utemeljen na dva suprotna osjećaja. Osjećaju koji nudi lirska pjesma i osobnom doživljaju u kontekstu stvarnosti. Subjektivan stav dominantno je istaknut. Učenik nudi dvojako raspoloženje u pjesmi što upozorava na socijalnu komponentu i opće viđenje nacije u trenutku nevolja. Dakle, učenik razmišlja kao član zajednice, pokazuje pripadnost društvenom okruženju i doživljaju istoga u interdisciplinarnom okruženju. Učenik zapaža pjesničke slike i pejzažne motive poput neba, ptica, visibaba, maslačka i stoljetnoga hrasta. Učenik zapaža i boje: vedra, sjajna, bijela. Učenik zapaža i zvukove: cvrkut ptica. Gledajući na sastavak s aspekta primjene književnoteorijskoga znanja, zapaža se da učenik uočava pjesničku sliku, zamjenjuje motive i uočava ritam i zvučnost pjesničkoga djela. Što se tiče kompozicijske strukture, razvidni su svi dijelovi kompozicije koji su pravilno raspoređeni u logičnom slijedu misli. U stvaralačkom dijelu, učenik zamjenjuje motive iz lirske pjesme i uspoređuje ih s trenutnim motivima iz svakodnevnice. Lirski subjekt s pjesnikinje preusmjerio je sebe kada izrijekom kaže „Sada sam tužan“. Svoj stav i svoje trenutne osjećaje učenik iskreno naglašava suprotnošću u odnosu na raspoloženje u pjesmi. Izrazima „prestrašeno i tužno“ u potpunosti oslikava stvarnost u Zagrebu, ali i svoj duboki osjećaj koji je doživljaj lirske pjesme subjektivno izrazio u novom značenju.

Što je učenik ovim sastavkom poručio?

Doživljaj lirskoga teksta na spoznajnoj razini grafički gledano prema zadanim sastavnicama mogli bismo organizirati prema sljedećoj tablici.

Sastavnice			
Doživljajno- spoznajna razina	Kad je proljeće zakucalo...	Dolazak proljeća.	Promjene u prirodi.
Odnos prema svijetu	Htio bih da se Zagrebu vrati sreća.	Mogao bih vjerovati u ljude oko sebe.	Smio bih opisati ljepotu Zagreba.
Idejna osnova	Zagreb u pjesničkoj slici.	Stvarni svijet.	Zamišljeni svijet.
Percepcija	Predodžba	Realnost	Apstrakcija
Raspoloženje i estetski ugođaj	Doživljaj Zagreb je lijep.	Pjesničke slike Tratinčice su pretrčavale ulicu.	Osjećaj Posvud je bila ljubav.
Suprotnost izražena doživljajem stvarnosti	Tužan sam.	Ne smijem brati cvijeće.	Zagreb je razrušen.

Tablica 1. Lirski elementi u učeničkom sastavku

Hipotetički gledano učenik je ovim sastavkom pokazao razumijevanje književnoumjetničkog teksta i visoku senzualnost s njegovom porukom. Pokazao je primjenu i razumijevanje književnoteorijskih pojmova. Izrazio je svoj senzibilitet i ostvario strukturu sastavka dosljednim stilom. U prilog početnoj

hipotezi, može se ustvrditi da je ovim sastavkom dokazan pozitivan i znatan utjecaj književnoumjetničkog teksta na učenikov stvaralački rad.

3.1.2. Lingvometodička interpretacija sastavka motiviranog proznim djelom

U ovom poglavlju metodički ćemo pristupiti proznom tekstu. Kao uzor i motivaciju za pisanje, učenicima smo ponudili tekst Melite Rundek, *Sat psihologije*. Tekst je preuzet iz ulomka romana *Hay, ja sam online*. Zadatak učenika je prepričati tekst s promjenom gledišta. Učenici trebaju odabrati prema vlastitom izboru iz kojega gledišta će prepričati tekst. U gledište koje odaberu trebaju unesti svoje stavove i mišljenje kao stvaralački dio zadatka. I na koncu trebaju uvijek imati na umu trodijelnu strukturu sastavka.

Sat psihologije

Moje ime je Goran, no uzeo sam ime Gizi. Često provodim vrijeme uz računalo. Mojoj mami to smeta jer misli da to nije dobro, ali ona je više staromodna i ne razumije se u tehniku. Odlučila me poslati svom prijatelju psihologu jer se zabrinula za mene. Ja sam teškom mukom pristao na to, jer mislim da nema koristi.

Dao sam joj jedan uvjet na koji je pristala. Rekao sam joj da za vrijeme, dok ja budem kod psihologa, ona će pogledati i istražiti gdje ja provodim vrijeme svaki dan. Nije joj baš bilo jasno, ali ni drago, no ipak je pristala. Napravio sam joj račun i otišao večerati. Spremio sam se i krenuo psihologu, no zaustavio me tata pred vratima i pitao gdje je mama. Kada ju je ugledao za računalom ostao je izbezumljen. Putem do psihologa sam pokisnuo. Izvadio sam praćku i napisao joj na papirić poruku, na kojemu je pisalo da idem psihologu. Da bih ubio dosadu do

određene adrese, uzeo sam slušalice i uključio glazbu. Odjednom mi je stigla poruka. Od veselja mi je skoro otišao tramvaj. Kad sam ušao, unutra me napala baka koju sam slučajno gurnuo. Cijelim putem je govorila o današnjoj nepristojnoj djeci koja stalno vise na mobitelima, uglavnom obavljala je monolog. Do psihologa, nakon tramvaja trebalo je još malo pješačiti. Bilo me pomalo strah, ali ujedno sam bio uzbuđen. Stigao sam na određenu adresu. Bila je to moderna zgrada, pa sam se ponadao da je i on moderan. Ušao sam u zgradu, i na 1. katu me dočekaio čovjek u odijelu. Činio se kao pravi gospodin. Pričao je na telefon o tehnologiji u koju se baš i ne razumije. Ipak me pretpostavka o tome da je moderan, prevarila. Razgledavao sam njegov ured. Imao je vrlo skupo računalo, ali se vjerojatno ne zna koristiti s njim. Kad je završio s razgovorom, upoznali smo se. Predstavio mi se kao psiholog Brutek. Bio sam pomalo uplašen, što će se dogoditi, što će me ispitivati. No, pomogao sam mu oko novog telefona. Uputio sam ga kako snimati, slikati, zvati...Bio mi je jako zahvalan .Krenuli smo u razgovor o mom slobodnom vremenu. Prvo je uočio moje crvene oči i velike podočnjake. Rekao sam mu da provodim vrijeme za računalom, jer tamo imam prijatelje. Zanimalo ga je imam li curu. Dao mi je dobrih savjet kako mogu lakše i zdravije pronaći curu, ali i prijatelje.

Shvatio sam da je ovo s mobitelom bila zamka.

Mišljenja sam da i mi klinci neke stvari znamo bolje od roditelja. Gospodin psiholog je trebao moju pomoć za aktivaciju mobilnog uređaja, a mamu sam uveo u svijet društvenih mreža. Moramo pravilno rasporediti vrijeme i jedni drugima pomagati.

Učenički rad šestoga razreda

3.1.2.1. Kvalitativna analiza

Učenik je poštivao oblik sastavka, ostvario je temu, no djelomično je izostao stvaralački dio. Zapaža se namjera sažimanja teksta pri čemu su izostavljeni dijelovi koje učenik podrazumijeva poznatim, no čitatelji nemaju takvu percepciju. Time su mali sadržajni dijelovi ostali nedorečeni i odsječeni od glavne teme. Ta razjedinjenost osjeća se u doživljaju prostora, promjenom prostornih jedinica propušteno je sjedinjavanje likova s mjestom radnje. Učenik je uspješno ušao u prepričavanje s promijenjenim gledištem iz perspektive glavnoga lika. Navodi i ostale glavne i sporedne likove. U odnosu prema bližim likovima djelomično se razabire vlastiti stav i to držim stvaralačkim dijelom sastavka. Iz osobnog stava moguće je iščitati kontrast u postupcima i ponašanju likova različitih generacija. Iz sastavka su vidljive navike mladih generacija te ponašanje zabrinutih roditelja. U pogledu sadržaja učenik se dosljedno drži kronološkog reda radnje, zapaža obrat u situaciji, ali ga ne naglašava. Tematsku građu vezanu za socijalni ambijent učenik pravilno smješta u obiteljsko i institucijsko okruženje. Osobni doživljaj i iskustvo svrstava u društveni kontekst suvremenoga doba u etičke i psihološke okvire ponašanja. Psihološku karakterizaciju više puta je naglašeno imenovao stanjem u kojem se nalazi i u kojem su izneseni stvaralački dijelovi. U završnoj poruci ističe potrebu za pomirbenim stavom, ne nazire se želja za promjenom, već suprotno. Svoje mišljenje i uvjerenje smatra slavodobitnim uspjehom koji odrasli moraju prihvatiti. Taj dio također možemo pripisati stvaralačkoj inovaciji. Analizom sastavka može se ustvrditi da ovaj učenik rad dokazuje tvrdnju utjecaja književnoumjetničkoga teksta na stvaralački rad.

Tvrđnju možemo i tablično organizirati.

Sadržaj	Tvrđnja	Argumentacija
Odnos majke prema sinu.	Majka je zabrinuta za zdravlje sina.	Sin previše vremena provodi pred računalom.
Odnos sina prema majci.	Smatra ju staromodnom.	Eksperiment s računalom.
Posjet psihologu.	Problemi s prekomjernom uporabom računala.	Brutekov novi mobitel.
Savjet psihologa.	Psihološka seansa.	Ubaci koju vožnju biciklom možda nađeš kakvu djevojku.

Tablica 1. Argumentacija

Premda se u stilu osjećaju male ili djelomične nedosljednosti, učenik je uspješno napisao sastavak i pokazao razumijevanje književnoumjetničkog teksta koji mu je dao mogućnost da preispita svoje navike i razmisli o štetnosti prekomjernog boravka pred ekranom.

3.1.3. Lingvometodička interpretacija učeničkog sastavka motiviranog dramskim djelom

U ovom poglavlju prikazat ćemo kako pristupiti dramskom tekstu. Kao uzor i motivacija u ovom zadatku poslužilo nam je djelo Williama Shakespeara, *Romeo i Julija*. Da bismo dobili tražene utjecaje proznog teksta pred učenike smo postavili zadatak da nakon pročitane tragedije svojim riječima napišu mišljenje o glavnom sukobu dramske radnje. Ponuđeno im je da u sastavku mogu koristiti usporedbe s događajima u današnjem svijetu. Također, moguć je i osvrt na društvene norme kroz povijesna razdoblja.

Ja nisam Julija niti si ti Romeo

Tragedija "Romeo i Julija" ljubavna je drama koja govori o slijepoj ljubavi i njenim preprekama. O ljubavi koja je bila "zabranjena" zbog banalnog prezimena. Bila je to ljubav koja se prepričava generacijama. Romeo i Julija nisu odustali od svoje ljubavi, iako su znali, doznaju li njihove obitelji, učinit će sve da to spriječe. Unatoč obiteljima koje su bile protiv njih, odlučili su ne poricati osjećaje i živjeti u ljubavi, ma koliko to trajalo i kako završilo.

Radnja ove drame događa se u Veroni, Italija u srednjem vijeku. Tada su predrasude bile puno veće i moje je mišljenje da su se vjerojatno često događale ovakve situacije. Ali ... ova je ljubav bila posebna. Posebna po tome što su dokazali da ne mogu jedno bez drugoga, pokazali su svima koliko uistinu ljubav može biti jaka i nisu htjeli živjeti jedno bez drugoga. Pokazali su to time što su svjesno kršili moralni zakon i odlučili se voljeti do smrti. Taj zajednički kraj nisu trebali dočekati tako mladi, možda je postojao način da se izbjegne tragedija. Mislim da i danas postoje predrasude i prepreke u ljubavi, ali nisu ovakve. Ne kriju se u imenu ili prezimenu i nisu toliko učestale, ali isto tako vjerujem da se

još uvijek zna javiti sličan primjer kršenja „moralnih zakona.“ Nekoć su predrasude bile u sitnicama, dok su danas ljubavi većinom slobodnije. Pišući ovo sjetila sam se jednog primjera vjerujem većini poznatog, a to je primjer iz kraljevske obitelji. Harry i Meghan Markle zbog kojih su se javljale mnoge predrasude. Točnije predrasude prema Meghan, iz razloga što je Harry član kraljevske obitelji dok je Meghan tamnoputa američka glumica, pučanka koja prema mišljenjima mnogih nije prikladna kraljevskoj obitelji. Harry je odbacio sve predrasude i odlučio se vjenčati s Meghan. Nije dopustio da društvene norme postavalju uvjete njihovim osjećajima. Isto tako Harry se već susreo s takvim predrasudama koje su bile upućene njegovoj majci. Ovo je samo jedan od primjera predrasuda poznate obitelji u današnje vrijeme. Mediji su prepuni nasilja s motivima preljuba i obiteljskih obračuna sa smrtnim posljedicama.

Unatoč tragičnom završetku drama „Romeo i Julija“ uvijek nas iznova poziva na čitanje. Napetost koja ne popušta iz prizora u prizor, iz čina u čin, prostor i međusobne intrige između likova stvara ju poseban doživljaj kod čitanja.

No vratimo se naslovu ovog sastavka koji će nas vratiti sadašnjosti. Svi smo mi zaljubljeni, ali nitko od nas ne bi podnio žrtvu koju su podnijeli glavni protagonisti ovog djela. Kad bih se našla u sličnoj situaciji, nastojala bih pronaći način da ostanem u ljubavi. Ako baš nikako ne bi išlo, sigurno bih odustala.

Romeo i Julija su junaci književnog djela kojima ću se uvijek diviti, ali njihovu sudbinu ne bih dijelila jer ja sigurno nisam Julija spremna na žrtvu jer ni Romeo takav više ne postoji.

Učenički rad osmog razreda

3.1.3.1. Kvalitativna analiza

Ovaj učenički rad upućuje na pogled jedne petnaestogodišnjakinje na tešku ljudsku dramu koja je odjenuta motivom tragične ljubavi, a zapravo prikazuje karaktere i duboke moralne odnose među protagonistima. Nije za očekivati da učenica u toj dobi razumije podtekst tragedije pa je sasvim razumljivo da se vezala uz motiv tzv. „slijepe ljubavi“. Sastavak je orijentiran na objašnjavanje tematsko-idejnog sloja s čestim ponavljanjima i pretjeranim naglašavanjem nesretne ljubavi.

Zapaža se da je učenica prepoznala autorov stav, proširila svoj krug spoznaja i iznijela svoj pogled na svijet. Učenica se ne upušta u analizu likova, već pronalazi epske elemente radnje o kojima iznosi svoj stav. Uglavnom se poziva na „slijepu ljubav“ kako bi usporedila ljubav Romea i Julije s poznatim osobama iz današnjeg društvenoga života. Stavljanje povijesnoga događaja u kontekst suvremenosti, uspoređujući različite osobe iz „velikih“ obitelji, učenica je nesvjesno potvrdila veličinu Shakespeareovih djela koja su preživjela tolika stoljeća i ostala na kazališnoj sceni do današnjih dana. Njegova neupitna suvremenost potvrđena je i ovim učeničkim radom. Nadalje, učenica više puta naglašava predrasude kao jedan od mogućih razloga zabranjene ljubavi te istovremeno ostavlja mogućnost povezivanja s različitim predrasudama u suvremenom dobu. Time dokazuje šire razumijevanje djela. Isto tako, navodi izraz „moralni zakon“ što ukazuje na etičku karakterizaciju likova i dublji doživljaj djela. U sastavku prevladava narativan opis doživljaja glavnog motiva i njegovo uspoređivanje sa svakodnevnim životom. U tom dijelu sastavka zapaža se vlastiti stav koji je oprečan završetku radnje u književnom djelu. Učenica uvažava estetske vrijednosti djela, ali se ograđuje od takvoga uzora u svom životu. Sastavak je stilski nedotjeran. Zapažaju se nevjesto ulančane rečenice, djelomično ispoštovan red riječi i suvišno ponavljanje. No unatoč tomu, te nedostatke možemo pripisati velikoj volji kako

bi ukazala na osnovni problem i kako bi ga predstavila sa svoga stajališta. S obzirom da je cilj moga eksperimenta utjecaj književnoumjetničkog teksta na stvaralački rad, prihvatljivo je to što se učenica upustila u temu i nastojala obraniti svoje stajalište čime je potvrdila moja očekivanja.

Pitanja za argumentaciju

Što nam poručuje ovaj sastavak?

- Učenica pokazuje interes za problematiku koja proizlazi iz književnoga djela.
- Učenica povezuje događaje iz književnoga djela s događanjima u stvarnom okruženju.
- Učenica uočava povijesni i kulturni kontekst u književnom djelu.
- Učenica uočava estetske vrijednosti djela.
- Učenica uočava dijelove i osobine dramskoga teksta.

Sastavak podupire hipotezu o utjecaju književnoumjetničkoga teksta na stvaralački rad učenika.

Tablični prikaz stvaralačkih sastavnica učeničkoga rada

Primjer	Tvrdnja	Argumentacija
Dramski sukob	Slijepa ljubav.	Sukob između obitelji.
Protagonisti	Dvoje zaljubljenih.	Romeo i Julija.
Usporedba	Kraljevske obitelji prema ostalim obiteljima.	Harry i Meghan
Predrasude	Društvena isključenost.	Niži staleži, dobre i loše prilike.
Vlastiti stav i mišljenje	Rješavanje problema drugim načinima.	Promijenjen završetak.

Tablica 2. Argumentacija

4. Praktični dio – istraživanje

4.1. Cilj, predmet i hipoteza istraživanja

Cilj istraživanja je ustvrditi u kojoj mjeri književnost utječe na pisano stvaralaštvo učenika viših razreda osnovne škole. Predmet istraživanja su učenički stvaralački radovi prikupljeni iz školskih zadaća, domaćih zadaća, školskih radova i lektire. Hipoteze koje služe kao polazište za istraživanje su sljedeće:

1. Književnoumjetnički tekstovi utječu na pisano stvaralaštvo učenika.
2. Književnoumjetnička djela utječu na različite pisane oblike jezičnog izražavanja.

4.2. Uzorak istraživanja

Anketi je pristupilo 84 ispitanika. Od toga 40 dječaka i 44 djevojčice. U petom razredu ukupan broj ispitanika je 20, a od toga 11 dječaka i 9 djevojčica. U šestom razredu ukupan broj ispitanika je 22, od toga 10 dječaka i 12 djevojčica. U sedmom razredu ukupan broj ispitanika je 20, od toga 10 dječaka i 10 djevojčica. U osmom razredu ukupan broj ispitanika 22, od toga 10 dječaka i 12 djevojčica. Za rad na tekstovima koristili smo ukupno 11 učeničkih radova. Obavili smo više razgovora s učiteljicama Hrvatskog jezika s višegodišnjom praksom iz naše Osnovne škole Zrinskih i Frankopana Otočac u Ličko-senjskoj županiji. Zamolili smo ih za suradnju i dostupnost materijala. Istom smo obavili niz razgovora s učenicima iste škole. Komentare o školskim sastavcima bilježili smo u konzultacijama s kolegicama sa studija i s bivšim učenicima iz različitih osnovnih škola. Suradljivošću spomenutih učiteljica, dobili smo na uvid školske zadaćnice, različite pisane vježbe i sastavke. Dobili smo na uvid i različite liste za samovrednovanje. Od nekolicine učenika prikupili smo domaće zadaće, bilježnice

školskoga rada i lektire. Istraživanje smo provodili od veljače do lipnja 2020. godine.

4.3. Metodologija istraživanja

U istraživanju učinjena je kvalitativna i kvantitativna analiza induktivnom i deduktivnom metodom. Kvalitativna analiza primjenjena je još u teorijskom djelu prilikom lingvometodičke interpretacije triju učeničkih sastavaka. Pored induktivne i deduktivne metode u radu smo rabili metodu analize i sinteze, metodu uspoređivanja, metodu dokazivanja i opovrgavanja, eksperimentalnu metodu te metodu anketiranja i brojenja. Iako se glavno istraživanje ovoga rada temelji na anketama provedenim u razdredima, već je dio istraživanja proveden i u već spomenutom teorijskom djelu diplomskog rada.

Teorijski dio, osim važnih metodoloških činjenica znanstvenika, sadrži i kratki praktični dio koji se odnosi na lingvometodičku interpretaciju sastavka. Tim postupkom smo željeli oprimjeriti ono što je prethodno činjenično utvrđeno. Tako smo za primjer svakoga književnoga roda pristupili kvalitativnoj analizi učeničkih sastavaka potaknutih lirskim, proznim i dramskim djelom.

U glavnom praktičnom dijelu istraživanja ponajviše smo rabili metodu rada na tekstu tj. na učeničkim sastavcima čime smo osigurali dostatan broj informacija za analizu i sintezu.

Hipoteza koju želimo dokazati ovim radom proizlazi iz niza problemskih situacija vezanih za stvaralačku pismenost, polazeći od toga što je učenicima draže pisati npr. slobodnu temu ili temu inspiriranu književnoumjetničkim tekstom. Uspoređivanjem stvaralačkih radova želimo potvrditi hipotezu da učenici ostvaruju zapažene rezultate u dodiru s književnim djelom, katkad uspjelije negoli u slobodnim temama. Prema iskustvima učiteljica i razgovora s

učenicima, sastavili smo upitnik o interesima učenika prema stvaralačkom pisanju. Pitanja za upitnik nastojali smo slojevito raščlaniti i osmisliti da budu prihvatljiva svim učenicima. S obzirom da je naše istraživanje bilo najintenzivnije u vrijeme kada je eskalirala pandemija koronavirusa i nastava se u višim razredima osnovne škole provodila na daljinu. Stoga nismo bili u mogućnosti provesti klasičan način anketiranja pa smo u dogovoru s jednom od spomenutih učiteljica sastavili upitnik koji je ona putem Microsoftova servisa Yammer objavila učenicima i prikupila rezultate. U upitniku se nalazi 13 numeriranih pitanja. Pitanja su numerirana zbog lakšeg snalaženja samih učenika i točnosti sumiranja povratnih informacija. Pitanja smo sastavljali na principu postupnosti temeljem prikupljenih informacija i predviđanja interesa učenika. Polazišno pitanje odnosi se na opći stav o književnoumjetničkom tekstu, zatim se propituje uspoređivanje tekstnih situacija, susret s književnim likom i društveni kontekst koji proizlazi iz tematskih okvira različitih tekstova. Potom se propituju čitalačke navike i doživljaj književnoumjetničkog teksta preko jezičnih djelatnosti: govorenja, slušanja, čitanja i pisanja. Uspoređuje se odnos pisane i govorne komunikacije. Istom se postavlja pitanje učeničkih želja i sklonosti prema pisanju slobodnih i zadanih tema. Na posljetku ispituje se pripremanje i planiranje stvaralačkog pisanja. Svrha ovog upitnika je usporediti interese učenika za stvaralačko pisanje inspirirano književnoumjetničkim djelom i potkrijepiti rezultate empirijskom provjerom podudarnosti dobivenih odgovora sa zornim primjerima njihovih uradaka.

5. Tablice s pitanjima za više razrede osnovne škole (5., 6., 7., 8.)

5.1. Anketni listić za peti razred

20 učenika , 11 dječaka i 9 djevojčica

PITANJE	U VELIKOJ MJERI	DJELOMIČNO	NIKAKO
1.Za pisanje sastavka književni tekstovi pomažu mi	15	5	/
2.Volim uspoređivati svoje iskustvo s temama iz književnosti	11	9	/
3.Književni likovi me inspiriraju	8	12	/
4.Iz književnih tekstova sam upoznao/la različite kulture i krajolike	17	3	/
5.Književne tekstove usmeno obrazlažem	9	11	/
6.Književne tekstove pamtim slušanjem	10	9	1
7.Književne tekstove samostalno čitam	20	/	/
8.Znanje iz književnosti primjenjujem u pisanim oblicima	7	13	/
9. Znanje iz književnosti primjenjujem u usmenom izražavanju	7T	13	/

10.Volim pisati sastavak povezan s književnim djelom	6	12	/
11.Volim pisati sastavak na slobodnu temu	19	1	/
12.Za pisanje sastavka iz književnosti pripremam se	5	14	1
13.Za pisanje sastavka na slobodnu temu, pripremam se	5	9	6

Tablica 3. Upitnik za peti razred

5.1.1. Kvantitativna analiza pojedinačnih pitanja izražena u postocima

1. 75% ispitanika smatra da im za pisanje sastavka pomažu književnoumjetnički tekstovi dok se 25% učenika izjasnilo za djelomičnu pomoć.
2. 55% ispitanika uspoređuje svoje iskustvo s iskustvom iz književnoga djela, 45% to čini djelomično.
3. 40% ispitanika inspiriraju književni likovi, 60 ih djelomično inspiriraju.
4. 85% ispitanika tvrdi da je preko književnoga djela upoznao različite kulture dok 15% tvrdi, djelomično.
5. 45% ispitanika usmeno obrazlaže teme iz književnih djela dok 55% to čini djelomično.
6. 50% ispitanika književno djelo lakše pamti slušanjem, 45% djelomično pamti slušanjem, a 5% ne pamti književno djelo slušanjem.
7. 100% ispitanika izjasnilo se da samostalno čita književno djelo.
8. 35% ispitanika primjenjuje znanje iz književnosti u stvaralačkom pisanju ,65% učenika djelomično primjenjuje.

9. 35% ispitanika iskustva iz književnosti primjenjuje u usmenom izražavanju dok 65% to čini djelomično.
- 10.30% ispitanika voli pisati sastavak povezan s književnim djelom dok ih 70% to voli djelomično.
- 11.95% ispitanika voli pisati sastavke na slobodnu temu dok 5% djelomično voli slobodne teme.
- 12.Za pisanje sastavka iz književnosti 10% ispitanika se priprema, 70% se djelomično priprema i 20% se nikako ne priprema.
- 13.Za pisanje sastavka na slobodnu temu priprema se 25% ispitanika, djelomično se priprema 45% i 30% ispitanika uopće se ne priprema.

5.1.2. Povratna informacija

Iz statističkih podataka 20 ispitanih učenika petoga razloga izvodi se sljedeći zaključak. Većini učenika književni tekstovi pomažu za pisanje sastavaka. Više od polovice uspoređuje svoje vlastito iskustvo s događajima u književnim djelima. Nešto manje od polovice učenika doživljava književni lik. Veliki dio ispitanika navodi da je preko književnih djela upoznao različite kulture i narode. Svi ispitanici objavili su da samostalno čitaju književna djela dok ih manje od polovice usmeno ne obrazlaže književnoumjetničke tekstove. Polovica ispitanika ističe da književno djelo zapamćuju slušanjem. Na pitanje što više vole, slobodne teme ili zadane oblike gotovo svi ispitanici su odgovorili da vole više vole pisati na slobodnu temu. Za pisanje sastavaka vezanih za obje teme priprema se tek manje od trećine ispitanika. S obzirom da su ispitanici učenici petoga razreda, za povjerovati je njihovoj iskrenosti. Stupci s mogućnostima u *velikoj mjeri* i *djelomično* su redom ispunjeni dok je stupac s mogućnošću odgovora *nikako* uglavnom nepopunjen. Tek je jedan ispitanik odgovorio da se ne priprema za sastavke sa zadanim oblikom, a 6 ispitanika je odgovorilo da se uopće ne priprema za pisanje slobodne teme.

Zaključno se može iščitati da su interesi za književnoumjetničke tekstove dosta skromni i da su učenici petoga razreda skloniji pisanju slobodnih tema. Uvažavajući mišljenje učenika, nakon analize njihovih sastavaka na obje teme moći će se prihvatiti ili opovrgnuti hipoteza ovog diplomskoga rada o čemu će biti govora nakon uspoređivanja učeničkih uradaka i generalizacije u kasnijim poglavljima.

5.2. Anketni listić za šesti razred osnovne škole

22 učenika 10 dječaka i 12 djevojčica

PITANJE	U VELIKOJ MJERI	DJELOMIČNO	NIKAKO
1.Za pisanje sastavka književni tekstovi pomažu mi	12	10	/
2.Volim uspoređivati svoje iskustvo s temama iz književnosti	11	11	/
3.Književni likovi me inspiriraju	12	10	/
4.Iz književnih tekstova sam upoznao/la različite kulture i krajolike	14	8	/
5.Književne tekstove usmeno obrazlažem	4	18	/
6.Književne tekstove pamtim slušanjem	14	8	/

7.Književne tekstove samostalno čitam	21	1	/
8.Znanje iz književnosti primjenjujem u pisanim oblicima	5	17	/
9. Znanje iz književnosti primjenjujem u usmenom izražavanju	4	18	/
10.Volim pisati sastavak povezan s književnim djelom	4	12	6
11.Volim pisati sastavak na slobodnu temu	4	14	4
12.Za pisanje sastavka iz književnosti pripremam se	8	12	2
13.Za pisanje sastavka na slobodnu temu, pripremam se	8	12	2

Tablica 4. upitnik za šesti razred

5.2.1. Kvantitativna analiza pojedinačnih pitanja iskazana u postotcima

1. 54% ispitanika smatra da im književnoumjetnički tekstovi za pisanje sastavaka pomažu u velikoj mjeri dok njih 56% smatra da im djelomično pomažu.

2. 50% ispitanika tvrdi da u velikoj mjeri uspoređuje svoja iskustva s književnoumjetničkom tekstom dok njih 50% to čini djelomično.

3. 54% ispitanika književni likovi u dobroj mjeri inspiriraju dok ih 56% djelomično inspiriraju.

4. 63% ispitanika u dobroj je mjeri upoznalo različite kulture preko književnih djela, a 37% je to učinilo djelomično.
5. 18% ispitanika obrazlaže književnoumjetničke tekstove u dobroj mjeri, 82% djelomično.
6. 63% ispitanika književnoumjetničke tekstove u dobroj mjeri pamti slušanjem dok njih 37% to čini djelomično.
7. 95% ispitanika samostalno čita književnoumjetničko djelo dok 5% djelomično.
8. 23% ispitanika književna iskustva u dobroj mjeri primjenjuje u stvaralačkom pisanju, a 87% djelomično primjenjuje.
9. 18% ispitanika svoja književna iskustva primjenjuje u usmenom izražavanju, a djelomično to čini 82% ispitanika.
10. 18% ispitanika u dobroj mjeri voli pisati stvaralačke sastavke povezane s književnim djelom, 54% njih to voli djelomično, a nikako ne voli 28%.
11. 18% ispitanika u dobroj mjeri voli pisi sastavke na slobodnu temu, 63% to voli djelomično, a nikako ne voli 19% ispitanika.
12. 36% ispitanika u dobroj mjeri priprema se za pisanje sastavka prema književnoumjetničkom djelu, 54% ispitanika djelomično se priprema, a nikako se ne priprema 10% ispitanika.
13. 36% ispitanika priprema se za pisanje sastavka na slobodnu temu, 54% ispitanika djelomično se priprema i 10% ispitanika nikako se ne priprema.

5.2.2. Povratna informacija

U povratnoj informaciji na upitnik ispitanika, učenika sedmoga razreda, može se ustvrditi porast interesa za književnost u odnosu na peti razred. Nešto

više od polovice učenika smatra da im književnoumjetnički tekstovi pomažu im kod pisanja sastavaka. Točno polovica učenika uspoređuje svoje osobno iskustvo s temama iz književnih djela. Više od polovice učenika smatra da ih književni likovi inspiriraju, a veliki broj učenika tvrdi da je preko književnoumjetničkih djela upoznao različite kulture i narode. Tek manji dio učenika u potpunosti obrazlaže svoje stavove dok ih velika većina to isto čini, ali manje uspješno. Većina učenika književnoumjetničke tekstove pamti slušajući, a svi učenici potvrdili su da samostalno čitaju književna djela. Izuzima se učenik s poteškoćama u razvoju koji je na primjerenom individualiziranom programu. Kad je u pitanju primjena znanja iz književnosti mali broj učenika potpuno primjenjuje znanje iz književnosti u pisanim oblicima jezično dok se većina priklanja primjeni u manjoj mjeri. Zanimljivo je da je ali dio učenika odgovorio da voli pisati sastavke, kako iz književnosti tako i na slobodnu temu. Više od polovice se izjasnilo da djelomično voli pisati, a jedan dio učenika se ohrabrio i odgovorio da uopće ne voli pisati sastavke na bilo koju temu. U odnosu na peti razred, ovo je dodatna informacija koju možemo prihvatiti kao istinitu jer doista postoji dio ljudi koji nikada ne zavole pisanje. Iz pitanja o pripremanju učenika za pisanje dobiva se informacija da se manje od polovice učenika priprema za pisanje i to više za teme povezane s književnoumjetničkim djelima. Ostali učenici se pripremaju, ali nemaju plan i sustavnost dok se jedan mli dio uopće ne priprema.

Kada se usporede učenički odgovori na upitnik i dovedu u vezu s početnom hipotezom kojoj je cilj odgovoriti na pitanje, postoji li utjecaj književnosti na stvaralačko pisanje, nadamo se da će iz razreda u razred taj interes porasti. To objašnjava sazrijevanje i bolje razumijevanje pročitanooga teksta čime se budi interes i poticanje kreativnosti.

5.3. Anketni listić za sedmi razred osnovne škole

20 učenika, 10 djevojčica i 10 dječaka

PITANJE	U VELIKOJ MJERI	DJELOMIČNO	NIKAKO
1. Za pisanje sastavka književni tekstovi pomažu mi	4	4	12
2. Volim uspoređivati svoje iskustvo s temama iz književnosti	2	14	2
3. Književni likovi me inspiriraju	4	15	1
4. Iz književnih tekstova sam upoznao/la različite kulture i krajolike	15	4	1
5. Književne tekstove usmeno obrazlažem	4	14	2
6. Književne tekstove pamtim slušanjem	9	10	1
7. Književne tekstove samostalno čitam	12	7	1
8. Znanje iz književnosti primjenjujem u pisanim oblicima	11	9	/
9. Znanje iz književnosti primjenjujem u usmenom izražavanju	4	16	/
10. Volim pisati sastavak povezan s književnim djelom	2	18	/

11.Volim pisati sastavak na slobodnu temu	13	6	1
12.Za pisanje sastavka iz književnosti pripremam se	3	15	2
13.Za pisanje sastavka na slobodnu temu, pripremam se	2	12	6

Tablica 5. Upitnik za sedmi razred

5.3.1. Kvantitativna analiza pojedinačnih pitanja iskazana

1. 20% ispitanika smatra da im književnoumjetnička djela pomažu pri pisanju sastavaka, 20% smatra da im pomažu djelomično dok 60% ispitanika smatra da im nikako ne pomažu.
2. 20% ispitanika uspoređuje svoja iskustva s iskustvima iz književnoumjetničkih djela, 70% ih djelomično uspoređuje svoja iskustva, a 10% nikako to ne čini.
3. 20% ispitanika književni likovi inspiriraju u dobroj mjeri, 75% ispitanika djelomično i 5% ispitanika književni likovi nikako ne inspiriraju.
4. 75%ispitanika je iz književnoumjetničkih tekstova u dobroj mjeri upoznalo različite kulture i narode, 20% djelomično i 5% nikako.
5. 20%ispitanika književnoumjetničke tekstove usmeno obrazlaže, 70% djelomično obrazlaže, a 10% nikako ne obrazlaže književnoumjetnička djela.
6. 45% ispitanika književne tekstove pamti slušanjem, 50% djelomično pamti slušanjem i 5% nikako ne pamti slušanjem.
7. 60% ispitanika samostalno čita tekstove, 35% djelomično čita i 5% nikako ne čita.

8. 55% ispitanika znanje iz književnosti u dobroj mjeri primjenjuje u pisanim oblicima jezičnoga izražavanja, a 45% djelomično primjenjuje.
9. 20% ispitanika znanje iz književnosti primjenjuje u u dobroj mjeri u usmenom izražavanju dok ih 80% to čini djelomično.
10. 10% ispitanika voli pisati sastavke povezane s književnoumjetničkim djelima, a 90% to voli djelomično.
11. 65% ispitanika voli pisati sastavke na slobodnu u dobroj mjeri, 30% djelomično i 5% nikako ne voli pisati sastavke na slobodnu temu.
12. 15% ispitanika se priprema za sastavak povezan s književnošću u dobroj mjeri, 75% učenika djelomično i 10% učenika nikako.
13. 10% ispitanika se priprema za sastavak na slobodnu temu u dobroj mjeri, 60% se djelomično priprema i 30% se nikako ne priprema.

5.3.2. Povratna informacija

Vizualno gledano tablica s pitanjima za sedmi razred uvelike se razlikuje od prethodnih dvaju razreda. Treći stupac s naznakom *nikako* u petom i šestom razredu bio je prazan tek s jednom ili dvije rubrike. U sedmom razredu ovaj je stupac uglavnom popunjen što je u raskoraku očekivanja. Tražeći razlog tome, zatražili smo sugestije i mišljenja onih koji su s tim razredom bili u neposrednom kontaktu. Dobili smo informacije da se u tom razrednom odjelu nalaze četiri učenika koja pohađaju nastavu po individualiziranom programu. Istom smo saznali da su učenici toga razreda premalo motivirani, slabog interesa i nešto lošijih rezultata. Nakon tih saznanja bilo nam je jasnije objasniti odgovore koje smo dobili u upitniku. Premda nismo imali ove informacije, došli smo do zaključka da 20% učenika pokazuje interes, a ostali su prosječni ili distancirani. No neki odgovori ipak su nas ohrabрили da i u takvim razredima postoje potencijali kojima se treba posvetiti.

Već na prvom pitanju o književnoumjetničkim tekstovima tek mali dio ih smatra svojevrsnom pomoći, a više od polovice razreda drži da im književnoumjetnički tekstovi nikako ne pomažu. Ta nas je tvrdnja zbunila pa smo iz istog razloga zatražili dodatne informacije. Slično je s uspoređivanjem osobnih iskustava s književnim djelom, tek neznatan broj učenika to čini dok ostali uspoređuju iskustva djelomično. Inspiraciju povezanu s književnim likom uglavnom ne doživljavaju ili doživljavaju djelomično u većem broju što je ipak neki pomak. Zadovoljstvo je što veliki broj učenika tvrdi da je preko književnih djela upoznao različite kulture i nacije što govori da su učenici zapravo nesvjesno uključeni u poruke književnoumjetničkih djela. Što se tiče percepcije književnoumjetničkih tekstova, gotovo svi učenici sadržaj pamte slušanjem u potpunosti ili djelomično. Više od polovice učenika samostalno čita, manji broj djelomično, poneki nažalost, nikako ne čitaju. Kad je u pitanju znanje iz književnosti nešto više od polovice učenika primjenjuje to znanje, a jedan dio također primjenjuje, ali u nedostatnoj mjeri. To se odnosi na pisane oblike izražavanja dok u usmenom izražavanju većina tek djelomično obrazlaže književna znanja. Većina učenika se izjasnila da više voli pisati sastavak na slobodnu temu. Što se tiče pripremanja sastavka većina učenika se djelomično priprema i to s nešto više odgovora za temu iz književnosti. Mali broj učenika ne priprema se uopće što potvrđuje početna saznanja slabog interesa i male motiviranosti. Gledajući ukupan utisak o ovim isitanicima i hipoteze koju želimo dokazati teško da bi se mogao potvrditi utjecaj književnosti na stvaralačko pisanje. U tom slučaju ostaje empirijska potvrda istinitosti odgovora i dokaz kojim će se potvrditi uvjerljivost odgovora. U sljedećim poglavljima taj ćemo dokaz podastrijeti.

5.4. Anketni listić za osmi razred osnovne škole

22 učenika, 12 djevojčica i 10 dječaka

PITANJE	U VELIKOJ MJERI	DJELOMIČNO	NIKAKO
1. Za pisanje sastavka književni tekstovi pomažu mi	16	5	1
2. Volim uspoređivati svoje iskustvo s temama iz književnosti	2	19	1
3. Književni likovi me inspiriraju	10	12	/
4. Iz književnih tekstova sam upoznao/la različite kulture i krajolike	21	1	/
5. Književne tekstove usmeno obrazlažem	5	14	3
6. Književne tekstove pamtim slušanjem	16	5	1
7. Književne tekstove samostalno čitam	18	4	/
8. Znanje iz književnosti primjenjujem u pisanim oblicima	20	2	/
9. Znanje iz književnosti primjenjujem u usmenom izražavanju	16	6	/
10. Volim pisati sastavak povezan s književnim djelom	12	10	/

11.Volim pisati sastavak na slobodnu temu	12	10	/
12.Za pisanje sastavka iz književnosti pripremam se	10	10	2
13.Za pisanje sastavka na slobodnu temu, pripremam se	4	16	2

Tablica 6. Upitnik za osmi razred

5.4.1. Kvantitativna analiza pojedinačnih pitanja iskazanih u postocima

1. 72% ispitanika smatra da im književni tekstovi pomažu pri pisanju sastavaka u dobroj mjeri, 22% smatra djelomično, a 5% smatra da im nikako ne pomažu.
2. 10% ispitanika voli uspoređivati vlastito iskustvo s doživljajem književnoumjetničkog djela, 86% to voli djelomično i 5% nikako.
3. 45% ispitanika drži da ih književni likovi inspiriraju, 55% je djelomično insirirano.
4. 95% ispitanika je u dobroj mjeri preko književnoumjetničkih djela upoznalo različite kulture i narode, 5% nikako .
5. 23% ispitanika usmeno obrazlaže književnoumjeničke tekstove u dobroj mjeri, 63% djelomično dok 14% nikako ne obrazlaže.
6. 72% ispitanika književnoumjetničke tekstove pamti, slušanjem, 23% djelomično pamti slušanjem, a 5%nikako.
7. 80% ispitanika samostalno čita književnoumjetnička djela dok 20% djelomično.
8. 90% ispitanika znanje iz književnosti primjenjuje u pisanim oblicima jezičnoga izražavanja, a 10% djelomično.

9. 73% ispitanika znanje iz književnosti u dobroj mjeri primjenjuje u usmenom izražavanju, dok 27% djelomično.
10. 54% ispitanika voli pisati sastavke povezane s književnošću u dobroj mjeri, 46% djelomično.
11. 54% ispitanika voli pisati sastavke na slobodnu temu, 46% djelomično.
12. 45% ispitanika se u dobroj mjeri priprema za sastavke iz književnosti, 45% djelomično i 10% nikako se ne priprema.
13. 18% ispitanika priprema se za sastavak na slobodnu temu u dobroj mjeri, 72% djelomično se priprema i 10% nikako.

5.4.2. Povratna informacija

U odnosu na prethodna tri razreda tablica interesa učenika osmih razreda za književnoumjetnička djela pokazuje znatniji utjecaj što možemo pripisati kontinuitetu učenja, razumijevanja i doživljaja književnosti. Većina učenika smatra da im književnoumjetnički tekstovi pomažu pri pisanju sastavaka tek manji broj se izjasnio da im djelomično pomažu. Kada je u pitanju uspoređivanje vlastitoga iskustva s iskustvom iz književnoumjetničkih djela većina to povremeno čini, poneki redovito. Književni likovi uglavnom ih inspiriraju za pisanje. Gotovo svi učenici su mišljenja da su iz književnoumjetničkih djela upoznali različite kulture i krajolike što ohrabruje i nagovještava povećan interes i dobru motivaciju. Učenici uglavnom usmeno obrazlažu pročitani tekst, a dio njih je siguran u svoje komunikacijske kompetencije. Nekolicina učenika priznaje da se ne upušta u usmeno objašnjavanje književnoumjetničkih tekstova. Što se tiče jezičnih djelatnosti slušanja i čitanja stječe se dojam da su učenici podjednako u stanju pamtiti književne tekstove slušanjem i samostalnim čitanjem. Isto tako veliki broj učenika je spreman primijeniti svoje znanje iz književnosti na pisanim oblicima jezičnoga izražavanja, neki potpuno, neki djelomično, no nema onih koji

to nikako ne čine. Učenici su se izjasnili da podjednako vole pisati sastavke na slobodnu temu i na teme povezane s književnošću. Većina učenika se potpuno i kvalitetno priprema za pisanje sastavaka povezanih s književnošću, za slobodnu temu mali broj se učenika kvalitetno priprema, ostali dio učenika se manje priprema, a tek dvoje učenika se uopće ne priprema za pisanje sastavaka. Moglo bi se naslutiti da se učenici prosječno pripremaju za pisanje sastavaka što daje pozitivan signal o zreloom poimanju koliko je pripremanje važno za konačan uspjeh sastavka. Kao što smo predvidjeli u početnom dijelu, kod učenika se naslućuje veće poznavanje gradiva iz književnosti, dostatan interes te samoregulacija i primjena naučenih znanja. U prilog hipotezi o utjecaju književnosti na stvaralačko pisanje učenici osmoga razreda potiču opravdanu sumnju da je taj utjecaj postojan što će se u kasnijim poglavljima nastojati dokazati nakon analize učeničkih radova.

5.5. Skupni anketni listić

Skupni 5. – 8. razreda, ukupno 84 učenika, 43 djevojčice i 41 dječak

PITANJE	U VELIKOJ MJERI	DJELOMIČNO	NIKAKO
1.Za pisanje sastavka književni tekstovi pomažu mi	47	24	13
2.Volim uspoređivati svoje iskustvo s temama iz književnosti	26	45	3
3.Književni likovi me inspiriraju	34	49	1

4.Iz književnih tekstova sam upoznao/la različite kulture i krajolike	67	16	1
5.Književne tekstove usmeno obrazlažem	24	57	3
6.Književne tekstove pamtim slušanjem	49	32	3
7.Književne tekstove samostalno čitam	72	8	4
8.Znanje iz književnosti primjenjujem u pisanim oblicima	43	41	/
9. Znanje iz književnosti primjenjujem u usmenom izražavanju	31	50	/
10.Volim pisati sastavak povezan s književnim djelom	24	54	6
11.Volim pisati sastavak na slobodnu temu	48	31	4
12.Za pisanje sastavka iz književnosti pripremam se	26	51	7
13.Za pisanje sastavka na slobodnu temu, pripremam se	19	49	16
UKUPNO	510	504	64

Tablica 7. Skupni upitnik

5.5.1. Kvantitativa analiza pojedinačnih pitanja iskazanih u postcima

1. 55% ispitanika smatra da im književnoumjetnički testovi u dobroj mjeri pomažu za pisanje sastavaka, 28% smatra da im djelomično pomažu, a 16% učenika smatra da im nikako ne pomažu
2. 30% ispitanika u dobroj mjeri uspoređuje svoje vlastito iskustvo s književnoumjetničkim djelom, 53% djelomično uspoređuje, 17% nikako.
3. 40% ispitanika književni likovi inspiriraju u dobroj mjeri, 58% djelomično, a 2% nikako.
4. 56% ispitanika smatra da je u dobroj mjeri iz književnoumjetničkih djela upoznalo različite kulture i krajolike, 19% je djelomično upoznalo, a 25% nikako.
5. 28% ispitanika u dobroj mjeri usmeno obrazlaže književnoumjetničke tekstove, 67% djelomično, a 5% nikako.
6. 58% ispitanika književnoumjetničke tekstove pamti slušanjem, 38% djelomično pamti slušanjem, a 6% ih ne pamti književnoumjetničko djelo slušanjem.
7. 85% ispitanika samostalno čita književno djelo, 9% djelomično samostalno čita, a 6% nikako ne čita književnoumjetnička djela.
8. 51% ispitanika primjenjuje svoje znanje u pisanim oblicima u dobroj mjeri, 49% djelomično primjenjuje.
9. 36% ispitanika u dobroj mjeri primjenjuje znanje iz književnosti u usmenom izražavanju, a 64% djelomično primjenjuje.
10. 28% ispitanika voli pisati sastavke povezane s književnoumjetničkim djelom, 64% djelomično i 8% nikako.
11. 57% ispitanika voli pisati sastavke na slobodnu temu, 36% djelomično i 7% nikako.
12. 30% ispitanika u dobroj mjeri se priprema za sastavke povezane s književnošću, 60% se djelomično priprema i 10% se nikako ne priprema.

13. 22% ispitanika se u dobroj mjeri priprema za pisanje sastavka na slobodnu temu, 58% se djelomično priprema 20% se ne priprema nikako.

5.5.2. Povratna informacija

Zajednička povratna informacija za sve ispitanike polazi od utvrđenoga broja objedinjenih odgovora sumiranih za svaki stupac. U prvi stupac postavljena su najveća očekivanja i on ujedno najveći rezultat ukopnog broja ispitanika. Drugi stupac ima manja očekivanja, ali je vrijedan iz razloga što podrazumijeva prosječnost, a time dokazuje i svojevrstan interes. Treći stupac označava neprihvaćenost i on je očekivano naglašen kod malog broja ispitanika. Pozitivno je da je i treći stupac popunjen jer pokazuje iskrenost i ozbiljnost učenika u popunjavanju ankete.

Dobrobit ovog anketnog listića je dvojaka, pokazuje smjer učitelju što mora doraditi i na koji način bolje motivirati učenike, a za učenike je pokazatelj na kojoj razini su njihova znanja i sposobnosti.

Ciljanim pitanjima učitelj je dobio informacije o interesima učenika, ali i o željama i navikama koje se moraju poštivati i stremiti nastojanju da se u što većoj mogućoj mjeri poprave neke od navika važne za stvaralačko pisanje.

Ohrabruje činjenica da je veliki broj učenika svjestan da im književnoumjetnički tekstovi pomažu u pisanju sastavaka. Većina učenika prepoznaje događaje u sadržaju djela i uspoređuje ih s vlastitim iskustvom i svakodnevnim životom. Književni likovi također ostavljaju dojam kod većine učenika i inspiriraju ih za pisanje što će se u kasnijim poglavljima potvrditi zornim primjerima. Pitanje povezano s upoznavanjem različitih kultura i krajolika je dobilo najviše potvrđenih odgovora što ide u prilog saznanju da je ostvarena poučnost iz književnoumjetničkih djela. Što se tiče usmenog obrazlaganja tema iz književnosti dobiva se informacija koliko su učenici spremni govoriti o onome

što su pročitali. Očekivano je da će manji broj učenika lako objasniti svoje stavove o pročitanome, većina će to učiniti uz pomoć učitelja, a ima i takvih učenika koji se nikako ne odlučuju na govorenje. Učitelj treba odabrati metode i strategije kako takve učenike uključiti u rad. Anketni listić nas informira o jezičnim djelatnostima slušanja, čitanja i pisanja gdje su učenici u velikom broju spremni na aktivno slušanje, neki su se izjasnili da više zapamćuju slušanjem, vjerojatno su to lošiji i sporiji čitači dok neki uopće ne čitaju. Taj podatak nije stran i nepoznat u našim školama, a poruka je upućena učitelju da osmisli strategije kako navesti učenike na čitanje književnoumjetničkih djela. Pitanja o primjeni književnoga znanja na usmeno i pisano izražavanje su u potpunosti ili djelomično odgovorena, negativnih odgovora nema što bi se moglo objasniti činjenicom da i oni učenici koji su istakli da ne čitaju na neki način primjenjuju književna znanja ona koja su stekli u interpretacijama književnoumjetničkih tekstova. Pitanja koja direktno propituju što učenici vole u nastavi pisanoga jezičnog izražavanja idu u prilog slobodnim temama. Stječe se dojam da učenici smatraju kako je lakše pisati na slobodnu temu, negoli na temu povezanu s književnošću. Ove konstatacije moći ćemo provjeriti nakon analize učeničkih stvaralačkih radova i njihove uspješnosti. Njihove želje potvrđuje i pitanje o pripremanju za pisanje sastavaka. Pozitivno je da se dio učenika dobro priprema za obje teme, prosječan dio se priprema u određenoj mjeri. Jedan dio učenika se uopće ne priprema, osobito za slobodnu temu smatrajući je lakšim zadatkom za koju se nije potrebno pripremati. Takvi stvaralački sastavci se prepoznaju, uočljiv je nedostatak riječi i ostvarenost teme je upitna.

Zaključno, anketni listić otvorio je pitanja za potvrdu hipoteze ovog diplomskog rada. Da bismo dokazali kakav i koliki je utjecaj književnosti na stvaralačko pisanje učenika dotaknut ćemo se sljedećih pitanja.

- Koliko u stvaralačkom pisanju pomažu dobre smjernice?
- Koliko se radilo na prikupljanju informacija?

- Koliko je važno pripremanje za pisanje sastavka?
- Poštuju li učenici sve sastavnice za uspješan konačan uradak?
- Jesu li učenici u stvaralačkom pisanju kreativni i inovativni?

6. Komparativna analiza stvaralačkih sastavaka

6.1. Stvaralačko pisanje na primjeru portreta

U ovom poglavlju prikazat ćemo analizu stvaralačkih sastavaka na primjeru portreta. Zadatak je pisanje portreta kao slobodne teme, pisanje portreta prema likovnoj ilustraciji i pisanje portreta prema književnoumjetničkom djelu. Svrha ovog zadatka je usporediti kako učenici pišu stvaralačke sastavke prema trima modelima.

1. Slobodna tema: Portret osobe prema vlastitome izboru.
2. Slobodna tema potpomognuta ilustracijom prema kojoj učenici slobodno opisuju lik s fotografije.
3. Tema povezana s književnošću, portret lika prema književnoumjetničkom djelu.

6.1.1. Primjer 1.

Portret moga prijatelja

Moj prijatelj ima 11 godina. Ima plavu kosu. On uvijek nosi prave tenisice s markom. Mi skupa igramo nogomet. Ja sam bolji zabijač golova od njega. Moj prijatelj je malo mršav. Ne voli jesti i mama mu stalno pakuje sendvič pa se mi tome smijemo. Moj prijatelj je dobar učenik i da nam da prepisujemo zadaće od njega. On ima puno pjegica. Moj prijatelj nije najviši u razredu. Drugi je po redu. Ima male uši. Uvijek nosi majice s nogometašima. Moj prijatelj živi pokraj mene. Mi svaki dan skupa idemo u školu. On je dobar prema učiteljima. Eto to je to o mom prijatelju Zvonku.

Učenički rad šestoga razreda

6.1.1.1. Analiza sastavka

U sastavku je ostvaren pristup temi, ali se uočava stilska razjedinjenost. Učenik je redao misli kako su mu dolazile bez pravog plana pisanja. Sastavak nema uvoda i pravog završetka. Pojediniosti vanjskog i unutarnjeg opisa se neujednačeno isprepliću. Ne nazire se opis od općeg prema pojedinačnom. Isto tako ne nazire se stav prema prijatelju, iako se navode njegove dobre osobine. Pojediniosti vanjskoga opisa su necjelovite i raštrkane. Npr. naznačena je dob na početku što je dobro, nakon toga boja kose, tenisice pa onda stas koji je trebalo istaknuti na početku. Zatim nepovezano ubacuje pjegice, pa visinu, uši, majicu itd. Povezivanje misli nije funkcionalno, slika dječaka je nekompletna s djelomično naznačenim osobinama. Učenik navodi rečenice koje sadržajno ne odgovaraju temi. Razvidno je da se učenik za ovaj zadatak nije dovoljno pripremao, ne uočava se pisanje po planu. Iz istih razloga u nedostatku riječi ponavlja zamjenice i piše što mu prvo padne na pamet. Rečenice su djelomično točno ulančane. Iz osobnog stava ne razabiru se osjećaji prema prijatelju. Dobre osobine koje učenik navodi podrazumijevaju njegov karakter, a u jednoj rečenici naslućuje se rivalstvo „ja sam bolji od njega“. Završetak je napisan razgovornim jezikom, formulom iz svakodnevnog govora i doima se kao traženje riječi kada se ne zna što bi još trebalo pisati. U sastavku se ne nazire stvaralački i kreativan dio što upućuje da učenik nije u najboljoj mjeri iskoristio slobodnu temu za svoj stvaralački sastavak.

6.1.2. Primjer 2

a) Likovni predložak za motivaciju stvaralačkog pisanja

Slika 1. Vukovarska djevojčica u plavom kaputiću

Izvor:

https://www.google.com/search?q=vukovarska+djevoj%C4%8Dica+u+plavom+kaputi%C4%87u&sxsrf=ALeKk01CqzKLL997CKUnkO1dFXbvRdmvjw:1596488105693&source=lnms&tbn=isch&sa=X&ved=2ahUKEwjV17XT9f_qAhWstYsKHQjQDgEQ_AUoAXoECAwQAw&biw=1517&bih=730

b) Učenički sastavak 1.

Djevojčica u plavom kaputiću

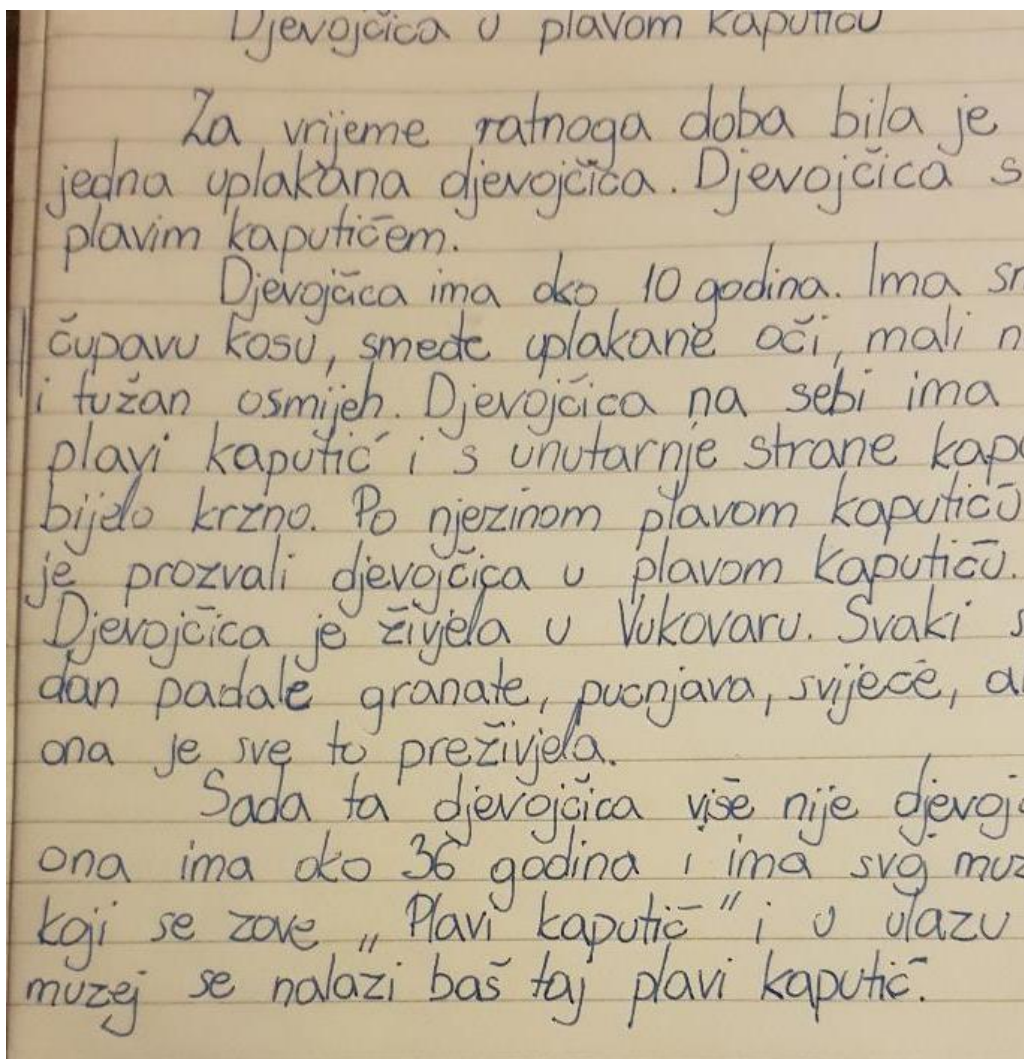
Ova je djevojčica iz Vukovara. Ona je imala teško djetinjstvo, stalno su padale granate. Bila je u podrumu i u velikom strahu od granata. Jugovojska je napala Hrvatsku i svakodnevno su bombardirali po gradovima. Na slici ova djevojčica plače. Ima na sebi neku jaknu s kapuljačom od ovčjeg runa. Sigurno je tu jaknu

dobila od nekoga jer su njene stvari sve ostale. Imala je samo jednu kesicu. Djeca ne bi smjela biti u ratu. Mnogo je djece poginulo. I moj tata i deda su bili na ratištu. Ja ih stalno pitam da mi o tome pričaju, a oni neće. Kažu da se ne vole sjećati toga. Ova djevojčica ima smeđu kosu i ima oči koje se ne vide od kose. Imala malo veliki nos, ima stisnuta usta. Nju sam vidio na televiziji kako je netko nosi u koloni. Ona je ostala živa i sad je narasla.

Ja mislim da je ova djevojčica nesretna. Mislim da je rat najgora stvar na svijetu.

Učenički rad šestog razreda

c) Učenički sastavak 2.

Slika 2. Učenički rad šestog razreda

6.1.2.1. Analiza sastavaka

Učenici su dobili zadatak da portretiraju tj. stvaralački opišu djevojčicu s fotografije. U oba sastavka naglašen je intertekstualni pristup temi. Mada su kao potporu dobili likovni predložak, ni u jednom sastavku ne ostvaruje se portretiranje. Učenici su se udaljili od teme pišući o Domovinskom ratu što je istaknuto u prvi plan, a izgled djevojčice i izraz njenog lica koje potvrđuje taj užas je izostavljeno. U prvom sastavku iznesena je činjenica o djevojčičinom podrijetlu, a zatim se prešlo na opće stavove i poteškoće u ratu. Učenik iznosi i svoje iskustvo vezano za obitelj, ali ga ne obrazlaže funkcionalno. Od vanjskih detalja opisa djevojčice saznajemo boju kose, i opis kaputića. Učenik navodi nos i usta kao detalje opisa, ali ih ne povezuje u značenjskom kontekstu. Tek u završnoj rečenici navodi da je djevojčica nesretna i da je rat najgora stvar na svijetu što možemo shvatiti kao svojevrsnu poruku, mada je stereotipna i frazemska. U sastavku se ne nazire stvaralački i kreativan dio. Stav i mišljenje priklonjeno je općem stavu koji ne odiše inovativnošću. U drugom sastavku zapaža se da se učenica pripremala za pisanje. Proučila je temu, pronašla informacije o djevojčici i podatke o plavom kaputiću kao simbolu stradanja. Učenica je naznačila kompoziciju koja jest sadržajno usklađena, ali nedovoljno razrađena. Uvod podsjeća na bajku, neprecizan je i manjkav. Navodi jednu djevojčicu, jedan rat i jedan kaputić. U razradi sastavka naznačeni su detalji vanjskog opisa koji su povezani s osjećajima i psihičkim stanjem djevojčice npr. „uplakane oči, čupava kosa, tužan osmijeh“. Nakon ovih epiteta za očekivati je stvaralački doživljaj i opis, no on je izostavljen. Slijedi opća informacija o kaputiću i rečenica o ratu. Završetak više podsjeća na novinsku vijest, negoli nadahnuće prema vršnjakinji u teškom životnom trenutku. Sastavak je sažet, sadrži tek osnovne informacije o temi tako da se više doima kako proširena vijest

o jednoj djevojčici, negoli poticaj i motivacija da se kreativno iznese svoj stav. Učenica se ne dotiče emocija i osjećajnosti, ne uspijeva istaknuti osobni doživljaj s portretom koji se nalazi u fokusu opisivanja. Osjeća se nedostatak misli, skućeni izraz i minimalna razrada teme. Može se zaključiti da nijedno od ovo dvoje ućenika na fotografiji koja je trebala potaknuti njihov stvaralaćki rad , nije pronašlo inspiraciju.

6.1.3. Primjer 3.

Slobodna tema: Portretiranje lika prema književnoumjetničkom djelu Tita Bilopavlovića

Veličanstvena Lili

Eh, da mi je biti poput Lili. Pisac ove priće, Tito Bilopavlović kao da ide u našu školu. Njegova veličanstvena Lili živi u svakoj djevojčici.

Lili se pojavila na vratima škole kao sunćana zraka. Ustvari se zvala Ljiljana, ali je odmah dobila umjetnićko ime po fotografskoj radnji koja se zvala „Lili Verson“. Devetnaest petoškolaca odmah se zaljubilo u nju kao u ćokoladni bombon. Poćeli su se dotjerivati i svatko je zamišljao naćin kako da je osvoji.

Lili je bila posebna. Često se vozila na biciklu, a njezina plava kosa kao pšenica na poljima vijorila je na povjetarcu. Kad bi joj uvojci prekrili lice, zbacila bi glavu i otkrila visoko ćelo, a dećki bi pocrvenjeli kao rakovi jer su mislili da se okreće njima. Samo bi ih pogledala velikim oćima koje su izgledale kao šalice bijele kave u nedjelju ujutro. Ispod malog prćastog nosića debele usne uvijek su se smješkale. To je izlućivalo djećake jer nisu znali kome se osmjehuje. Njezina mala stopala išla su u ritmu – dolje. Znala je pjevušiti neku pjesmicu i svi smo se odmah potrudili naućiti zvićdati tu pjesmicu. Lili je svaki dan dolazila u školu u drugoj majici. Sutradan su sve djevojćice odjemule istu majicu, ali ona je već

imala drugu. Nismo je mogle nikako uhvatiti, stalno je bila ispred nas. Navečer u krevetu svi smo imali iste brige. Dječaci su sanjali kako se svidjeti lili, a djevojčice kako biti poput Lili.

Lili je imala duge mišićave noge. Mislili smo da je to od vožnje biciklom pa smo sjedali na tatine velike bicikle i vozili ispod rame jer su nam noge bile kratke. Ona se rado vozila s nama i nije se smijala našim smiješnim biciklima. Iz dana u dan život uz Lili postao je sve zanimljiviji. Ona je živjela svoj život, a mi smo uz nju počele više pažnje posvećivati sebi.

Eh, lili, lili, pojavila si se iznenada kao sunčana zraka, lovile smo te ispod oblaka, ali smo shvatile da i mi možemo biti jedna sunčana zraka. Pomogla si nam da otkrijemo sebe.

Učenički rad šestoga razreda

6.1.3.1. Analiza sastavka

Ovaj učenički rad inspiriran je književnoumjetničkim tekstom, pričom Tita Bilopavovića pod nazivom „Veličanstvena Lili“. Zapaža se da je motivacija bila snažna jer je učenica potpuno uronjena u događaj tj. poistovjećivanje se s književnim likom. Pristup temi je ostvaren, portretiranje lika uvjerljivo je iskazano vanjskim i unutarnjim osobinama preko postupka i ponašanja glavne junakinje i ostalih likova koji su u neposrednom dodiru s njom. U sastavku se zapaža opis u pripovijedanju kao način oblikovanja portreta. Poseže se za argumentacijama iz književnoumjetničkog teksta, izrazima koji se funkcionalno pretaču u novo iskustvo. Sastavak je strukturiran prema kronološkom redosljedu od najave teme i lokalizacije teksta, preko razrade ključnih motiva, uvođenja likova i njihovih međusobnih odnosa do završne poruke. Unutar radnje glavni motiv dominira nad ostalim motivima i ne udaljava se od teme. Kompozicijski dijelovi su pravilno raspoređeni i funkcionalni u odnosu na temu. Sastavak je

stilski dotjeran i dosljedan. Nema nepotrebnih ponavljanja, a rečenice su tečne i pravilno ulančane prema sintaktičkim pravilima. Zapaža se da je sastavak kvalitetno pripremljen, da je učenica sigurno ovladala temom i pokazala snažnu motivaciju.

Stvaralački dio vidljiv je u odnosu prema liku i to iz dviju perspektiva. Učenica iznosi stajalište djevojčica i stajalište dječaka prema novoj učenici u školi. Kreativnost se ogleda u pokušaju oponašanja glavne junakinje, a inovativnost u shvaćanju svojih kvaliteta. U odnosu na izvorni tekst učenica čini odmak i odabire samo dio teksta koji se odnosi na portretiranje, a događaje koji u izvornom tekstu slijede selektira kako ne bi krenula u prepričavanje. Ovaj sastavak potvrđuje visoki utjecaj književnoumjetničkoga djela na stvaralačko pisanje .

6.1.4. Učenički stvaralački sastavci uspoređeni u tabličnom prikazu

Sastavnice	Primjer 1.	Primjer 2.	Primjer 3.	Primjer 4.
Pristup temi	Ostvaren	Ostvaren	Ostvaren	Ostvaren
Struktura sastavka	Djelomična	Nepotpuna	Pretežita	Potpuna
Kompozicija	Nepotpuna	Nepotpuna	Pretežita	Potpuna
Stil	Djelomično dosljedan	Nedosljedan	Sažet	Dosljedan
Sintaksa rečenica	Djelomično ulančane	Uglavnom neulančane	Ulančane	Potpuno ulančane
Motiviranost	Djelomična	Djelomična	Djelomična	Potpuna
Kreativnost	U manjoj mjeri.	Ne zapaža se.	Ne zapaža se.	U velikoj mjeri.
Inovativnost	Ne zapaža se	Ne zapaža se	Ne zapaža se	Zapaža se

Tablica 8. Usporedba sastavaka

6.1.5. Povratna informacija komparativne analize učeničkih sastavaka

Uspoređivanjem četiriju učeničkih stvaralačkih sastavaka u šestome razredu, na temu portretiranja dolazi se do zaključka da je najuspjeliji sastavak vezan uz književnoumjetnički tekst. U prvom primjeru učenik portretira prijatelja, ali mu nedostaje izraza, nepripremljen je i zapravo ne zna što bi pisao. Opis prijatelja je nedovršen i nepotpun. U drugom primjeru učenik opisuje djevojčicu prema likovnome predlošku, ali ne fokusira se na predložak već se udaljuje od teme i opisuje okolišne sadržaje vezane uz djevojčicu. Zapaža se da se učenik nije pripremao za opis, nego je koristio iskustva i znanje izvan teksta kako bi napisao što više riječi. Stoga su mi misli nepovezane, a rečenice sintaktički nedotjerane. U trećem primjeru prema likovnom predlošku, učenica ne doživljava djevojčicu i tek formalno navodi detalje vanjskoga izgleda. Nema stvaralačkog dijela, kompozicija je stereotipna i sažeta. Navode se opće misli bez izražavanja vlastitoga stava i osjećaja. Učenica se trudila zadovoljiti formu sastavka bez idejnosti i inovativnosti. U posljednjem primjeru koji je temeljen na književnoumjetničkom tekstu, uočava se stvaralački dio gdje učenica u književnom liku prepoznaje izazov za pisanje. Sadržaj je razrađen tako da se unutar priče smješta portret. Izrazi su funkcionalno rabljeni, iskazani su osjećaji i vlastiti stav. Vrijedno je zapaziti utjecaj književnoumjetničkog teksta na odnose likova u priči koji se prenose na stvaran život i svakodnevne vršnjačke probleme. Najvrjednija ja poruka samopouzdanja kao pozitivna refleksija na temu. Učenica je pripremljena i točno zna o čemu treba pisati. Rečenice su stilski dotjerane i pravilno ulančane. Zaključna misao nakon sačinjene analize učeničkih sastavaka, navodi na konstataciju da književnoumjetnički tekstovi imaju znatan i pozitivan utjecaj na pisano jezično izražavanje. Iz navedenih primjera, razvidno je da učenici pokazuju kreativnost kada su u pitanju dobro razrađene teme i poznate situacije u kojima se otvara prostor za njihov stvaralački izričaj.

6.2. Metodički pristup stvaralačkom sastavku - Pismo književnom liku

U potrazi za kreativnim sastavcima povezanim s književnošću od prikupljenoga materijala najviše smo inspiracije pronašli kod učenika osmih razreda. Iz njihovih pisama književnom liku, saznali smo o temama koje ih zanimaju, književnim ukusima i vlastitim ambicijama. Učenici petoga razreda za slobodnu temu, uglavnom su birali događaje s izleta, šetnji ili teme o kućnim ljubimcima. Tek neznatan dio se upuštao u pričanje priča s fantazijskim mišljenjem. Šesti razredi također su skloni opisivati ekskurzije, sportske događaje, rođendane idr. Tako da su to više izvještajni sastavci s točnim rasporedom događanja iz sata u sat. Kreativnog dijela je uglavnom malo ili ga uopće nema. U sedmom razredu učenici su djelomično uznapredovali, ali se teško odlučuju za vlastite priče. Uglavnom traže neke uzore ili slične modele po kojima bi pisali. I tu nedostaje ideja, motivacije i kreativnosti. U osmom razredu osjeća se pomak kada je u pitanju književni lik. Zapazili smo da se učenici senzibiliziraju s književnim likom, iznose svoj stav i obrazlažu životne situacije povezane sa svakodnevnicom. Osjeća se sazrijevanje u shvaćanju poruka te kreiranje logičnoga slijeda misli istaknutim kreativnim zahvatima. U stvaralačkom prepričavanju petih i šestih razreda zapaža se fragmentarna kreativnost i inovativnost u pojedinim kompozicijskim dijelovima, posebice na završetku. Isti je slučaj s prepričavanjem književnoumjetničkoga teksta s različitog stajališta. I tu su nalazi djelomična kreativnost, ali je donekle skućena jer se učenici teško odmiču od izvornoga teksta. U sedmome razredu u pokušaju stvaranja vlastite priče, učenici se nedostavno prepuštaju fantazijskom mišljenju, priče su uglavnom usmjerene na neki manje bitan događaj. U osmome razredu najočitiji je utjecaj književnosti na stvaralačke sastavke. U različitim oblicima pisanoga izražavanja učenici su spremni komentirati književnoumjetnički tekst.

Iz dostupnih materijala najveću povezanost književnosti i stvaralačkoga rada pronašli smo u pismu književnom liku. Vlastiti odabir potkrijepit ćemo s dva primjera.

6.2.1. Primjer 1. - Pismo Anni Frank

Draga Anna,

čitajući tvoj dnevnik saznala sam mnogo o tebi i što se proživjela. Saznala sam dosta o tebi i tvojoj obitelji. Najviše mi se dojmilo to i što si u najtežim trenucima ostala optimistična. U najljepšim godinama si se morala skrivati samo zato što si drukčije vjere. Iako smo se iste dobi, ne mogu zamisliti da mi se događa to što se tebi dogodilo. Stalno si pisala dnevnik i živjela u strahu od nacista. Sigurno ti je bilo teško što nisi mogla ići u školu i družiti se s prijateljima kao sva normalna djeca. Činiš se kao vrlo zanimljiva osoba s kojom bi se družila. Nikada mi neće biti jasno zašto netko ide ubijati nedužne ljude samo zato što su drukčije vjere, nacionalnosti itd. Ti si bila samo djevojčica koja je htjela sretno djetinjstvo ali si dobila upravo suprotno. Morala si se sakrivati u skloništu ne znajući što sljedeći dan donosi. San ti je bio postati književnica ili novinarka, ali sve se dogodilo prerano. Prerano ti je oduzet život. Ne mogu ni zamisliti kako si provodila sve te dane. Ne mogu ni zamisliti kako je bilo živjeti u strahu i tišini. Takav život ne mogu ni zamisliti, ne mogu ni zamisliti da si živjela tako, sve te dosadne dane si provodila u skloništu nadajući se da će sve biti dobro. Taj tvoj optimizam i pisanje dnevnika ti je pomoglo da se bar na trenutke odmakneš od realnosti i stvarnog svijeta. Divim ti se što si imala toliko hrabrosti i nisi odustajala u najtežim trenucima. Draga Anna, ti si jedna od najhrabrijih djevojčica za koje sam čula. Znaj da ćeš zauvijek ostati u našim srcima. Nadam se da će moje pismo potaknuti mnoge da pročitaju tvoj dnevnik.

U Otočcu 3. lipnja 2020.

S

ljubavlju, Nina.

Izvor:

https://forms.office.com/Pages/ResponsePage.aspx?id=FvJamzTGgEurAgyaPQKQkXmNQjHiEbZJvp--8t5m_nlUNUY3UzZDMFhFU0k2Sjk3RjZWMTdWQ0JIQy4u

6.2.1.1. Osvrt na primjer 1.

Učenica u potpunosti poštuje oblik pisma. U uvodnom dijelu spominje se vršnjački odnos tj., obraćanje osobi iste dobi. Učenica piše sa stajališta realnosti i divljenja djevojčici na njenim pothvatima u teškoj životnoj situaciji. S nekoliko puta ponavljanom sintagmom *ne mogu ni zamisliti* naglašava razumijevanje i suosjećajnost. U središnjem dijelu pisma učenica promišlja o apsurdnosti rata i razlikama po vjeri i nacionalnosti, o besmislu ubijanja i stradavanja nevinih. U tom stvaralačkom dijelu iznosi i svoj stav prema društvenoj nepravdi i netrpeljivosti. U duhu Anninog optimizma i divljenja prema njoj slijedi i završna preporuka čitateljima. Pismo odiše realnošću, razumijevanjem i osudom nacizma kao društvenoga zla.

6.2.2. Primjer 2. - Pismo Bijelom klaunu

Dragi dječace,

čitala sam roman „Bijeli klaun“ i ne mogu se oduprijeti pomisli na to da ti napišem pismo. Upoznata sam s tvojom pričom i voljela bih s tobom podijeliti svoje razmišljanje. Iz istoga razloga ti i pišem ovo pismo. Pokušavajući se staviti

u tvoju situaciju sve više razumijem koliko ti je teško bilo. Uz veliku želju da možeš vidjeti boje, što je samo po sebi problem kojega bi volio da nema i rad u cirkusu što nije nimalo lagano, nailaziš i na nerazumijevanje daltonizma. Nerazumijevanje razlika. Razlika koje nas čine drukčijima, točnije one su zaslužne za to da nismo svi isti i da svatko ima svoje posebnosti. Ne shvaćaju svi razlike lijepima, ali moje je mišljenje da nas one čine time što jesmo, posebni i drukčiji od drugih. Zbilja se nadam da si svojim odlaskom pronašao ono što si tražio. Svi se mi susrećemo s predrasudama i nerazumijevanjem, pa tako i ja. Ostali često ne shvaćaju moja razmišljanja, ja se razlikujem po razmišljanjima. To nije fizička razlika, kao što nije ni tvoja. U našem slučaju nitko izgledom ne može uvidjeti naše razlike. Neke razlike shvaćene su više, a neke manje. Na sreću, uvijek postoje osobe koje su jednako ili približno različite kao i mi. S takvim osobama sve je lakše, razumijete se i tu ste da pomognete jedno drugome. Ja sam takve osobe pronašla, nadam se da si i ti. Jesi li? Naravno još uvijek postoje predrasude, ali uz dobre ljude uvijek ljepša je slika. Jesi li pobijedio predrasude i pokazao im da si vrijedan? To je ono što svi trebamo činiti. Znam, nije lako, ali baš zato trebaš biti jak, ne odustati i boriti se. Dragi dječaće, nadam se da razumiješ o čemu pričam, isto tako se nadam da će i mnogi drugi razumjeti moje razmišljanje o tome i da će preispitati svoje postupke, te dobro razmisliti o budućim, vezanim za razumijevanje drugih.

U Otočcu 3.lipnja 2020.

Puno pozdrava od Natalije

Izvor:

https://forms.office.com/Pages/ResponsePage.aspx?id=FvJamzTGgEurAgyaPQKQkXmNQjHiEbZJvp--8t5m_nlUNUY3UzZDMFhFU0k2Sjk3RjZWMTdWQ0JIQy4u

6.2.2.1. Osvrt na primjer 2.

U ovom stvaralačkom sastavku učenica se obraća književnom liku kako bi podijelila zajedničke probleme. Nakon uvodnog dijela u kojem pokazuje empatiju prema bolesti, točnije daltonizmu s čime se bori dječak, učenica kreativno otvara novi, gorući problem u suvremenom društvu, a to podrazumijeva otuđenje, neprihvaćenost i različitost. Ne otkrivajući točno o kojem se segmenti borbe s različitostu radi, učenica raspravlja o temi poput skrivenoga pripovjedača. Iz tih okvira daje se nagovijestiti da i ona ima problem kako ga sama naziva *To nije fizička razlika, kao što nije ni tvoja*. U daljnjem pisanju, učenica pomirbeno razmišlja o svome problemu i o modelu kako se uspješno može nositi sa svojom različitostu pa isto predlaže i književnome liku. Spominje predrasude kojima se treba suprotstaviti snagom i jakošću. U završnoj poruci, obraćajući se dječaku, izražava nadu u razumijevanje svojih stavova, ali potiče i sve druge da preispitaju svoje postupke kad je u pitanju nečija posebnost i različitost. Kreativna komponenta ovog uratka počiva na otkrivanju svoje intime te ulaženju u unutarnji svijet samozatajno i brižno. Inovativnost se ogleda u aktualizaciji čestih pojava u suvremenom dobu. Sastavak odgovara zadanome obliku, naznačeni su bitni dijelovi pisma.

6.2.3. Objedinjena refleksija na pisma književnome liku

Nakon promišljanja o sadržajima triju pisama, može se zaključiti da su sva tri primjera inspirirana književnim likom i senzibilizirana s istim. Učenici su samostalno birali kojem će se književnom liku obratiti. Svoj čitalački ukus podredili su postojanjem uzajamne povezanosti s likom i razlogom zbog kojega mu se obraćaju. Iz učeničkih uradaka razabiru se osobni stavovi prema životnim

vrednotma, i ljudskim vrijednostima kojih nedostaje u svakodnevnici. Svaki uradak ima stvaralački dio gdje dolaze do izražaja kreativne sposobnosti učenika. U oblicima pisama uočava se logično i kritičko mišljenje, fantazijsko se tek nazire kao posljedica samopromišljanja. Vrijedno je istaći da su učenici uočili i razumjeli estetsku vrijednost književnoumjetničkoga djela i otvorili mnoga općeljudska pitanja pred kojima se čovječanstvo treba zamisliti. Pitanja se odnose na prijateljstvo, ljubav, smisao postojanja, apsurdnost rata i nasilja nad nevinima, nepravdi, muško-ženskim odnosima, neprihvatanju, otuđenosti i različitosti. Kada se sagleda zbirka pitanja koju su učenici asimilirali u zamišljenom obraćanju književnom liku, dobijemo zapravo lepezu pitanja koja obrađuje pojedino književnoumjetničko djelo. S tim u vezi nudi se i odgovor o utjecaju književnosti na stvaralačke mogućnosti učenika. Iz pisama je vidljivo da su učenici pomno odabirali lik tj. temu prema kojoj će izgraditi svoje stajalište. Jedno od glavnih načela kojim su se vodili u izboru lika jest načelo primjerenosti. Odabir književnih likova je usklađen s lektirnim naslovima za više razrede. Ovisno o osobnim ambicijama učenici su se priklanjali likovima koji su ih inspirirali za stvaralačko pisanje, a povezuju se osobnim doživljajem, stavovima i emocijama. Primjetno je da učenici nisu imali problema sa sadržajem pisama i da su samouvjerenost pristupili temi. Ne naziru se prazne rečenice i formule kako bi se ispunio sadržaj već smisljena logička razmišljanja o temi. S obzirom da se argumentiranje hipoteze odnosi na utjecaj književnosti u pisanome izražavanju osnovni kriterij uspješnosti odnosi na tematsko-motivski sloj sastavaka. Mada se uspješnost u razradi teme uglavnom podudara sa stilskim i sintaktičkim normama, ovisno o jezičnim kompetencijama učenika može se naići na djelomično odstupanje od spomenutih norma. No imajući u vidu uzrast ispitanika može se izraziti zadovoljstvo nad njihovim stvaralačkim radom.

7. Zaključak

Utjecaj književnosti na stvaralački rad pokazao se iznimno bitnim čimbenikom u odgojno-obrazovnom procesu kao i u osobnom jezičnom sazrijevanju i razvoju učenika. U prilog tome govore rezultati znanstvenih istraživanja mnogih teoretičara poput Dragutina Rosandića, Karol Visinko, Zdenke Gudelj-Velage, Marine Kovačević, Mire Kermek-Sredanović i drugih. Izučavanje područja koja obuhvaća hrvatski jezik, posebice područja književnosti, otvara mogućnost praćenja stvaralačkog rada kao odraza književnoumjetničkog djela na svjetonazor i izražajne mogućnosti učenika. Provedenom lingvometidičkom analizom sastavaka uz primjenu metodičkog instrumentarija potvrđen je utjecaj književnosti na stvaralački rad. Polazište interpretacije usmjereno je na doživljajno-spoznajne mogućnosti učenika što uključuje zastupljenost književnih pojmova te odnos spontanog izričaja prema racionalnom. Istraživanje je pokazalo da uspješnost stvaralačkoga sastavka ovisi o važnim čimbenicima poput motivacije, odabira teme, upućivanja u temu i kreativnih mogućnosti učenika. U tom smislu nemjerljiva je uloga učitelja kao vrsnog motivatora koji potiče i pobuđuje učenički stvaralački potencijal.

U istraživačkom dijelu diplomskoga rada, temeljem uspoređivanja interesa učenika iskazanih anketom i primjenom istih na stvaralačkim zadacima nalaze se djelomična neslaganja. Kvantitativnom analizom ankete i kvalitativnom analizom sastavaka utvrđeno je odstupanje interesa od produkta rada. U anketnom listiću učenici su izrazili veći interes za pisanjem slobodnih tema. Poredbenom analizom sastavka utvrđeno je suprotno. Sastavci pisani slobodnim temama, pokazali su se manje uspješnima od sastavaka povezanim s književnošću. U slobodnim temama zapaža se nedostatak rječničkog korpusa, stilska razjedinjenost i sintaktička nedosljednost. U sastavcima povezanim s književnošću primjetna je

organizacija teme, usklađenost tematsko-idejne i jezično-stilske razine napisanoga teksta.

Zapaža se da učenici različitim aktivnostima poput doživljavanja, zapažanja, zamišljanja i uspoređivanja, svoje percepcije iz književnoumjetničkih djela uspješno pretaču u pisanje. U poeziji svrsishodno zamjenjuju motive i njihova značenja, u prozi pronalaze događaj kao okvir za povezivanje sa svakodnevnim životom, a u drami ustraju u postizanju napetosti. Od prikupljenih i dostupnih učeničkih sastavaka kvalitativno se izdvaja oblik pisma književnome liku. Prema čitalačkom ukusu ispitanika, kao izbor omiljene teme naznačen je književni lik. Učenici se rado poistovjećuju s likom, a samim time ovisno o uzrastu i kognitivnim razinama podastiru svoje kreativne ideje koje se odmiču od razine imitacije interpretiranjem doživljenog i viđenog u novim situacijama. Osjeća se povezanost doživljaja i izražaja te izgradnja kritičke svijesti usmjerene na kreativnost.

Iz provedenoga istraživanja izvodi se zaključak da književnost ima znatan utjecaj na poticanje stvaralačkih i kreativnih sposobnosti kod učenika. Spontano doživljavanje književnoumjetničkog djela kao izraz kreativne moći pokazalo se stvaralački dojmljivije u odnosu na teme koje učenici slobodno biraju. Time se potvrđuje i pozitivan utjecaj književnosti na razvoj svestrane ličnosti u uvjetima urbano-civilizacijske kulture. Stoga je poticanje čitanja kod mladih naraštaja nacionalni program na kojem treba ustrajati. Kreativnost i nadarenost kao individualne vrijednosti pojedinca ostat će osiromašene i izolirane bez estetskog odgoja i obrazovanja.

Zaključna misao ovog diplomskoga rada budi optimizam spoznajom da se kreativnost i inovativnost u stvaralačkim sastavcima može potaknuti ljubavlju prema književnosti, razumijevanjem poruka iz književnoumjetničkih djela i snažnom motivacijom u kojoj prepoznajem i svoju profesionalnu ulogu budućeg zanimanja.

8. Sažetak

Naslov rada: Utjecaj književnoumjetničkog djela na pisano izražavanje učenika

Tema ovog diplomskoga rada vezana je za istraživanje utjecaja književnosti na stvaralački rad učenika u pisanim oblicima jezičnoga izražavanja. U uvodnom dijelu naznačeni su svrha i cilj koji se želi postići izučavanjem teme kao i razlozi zbog kojih je tema odabrana.

Prvi dio obuhvaća teorijska znanja iz područja književnosti u predmetu Hrvatski jezik. Razrađena je uloga učitelja u nastavi književnosti te utjecaj književnoumjetničkih tekstova na učeničko pisano stvaralaštvo. Objasnjeni su metodički pristupi književnoumjetničkom tekstu, za interpretaciju poezije, pripovjedne proze i metodičke osnove za pristup dramskom djelu. Uz to učenjena je lingvometodička interpretacija učeničkih sastavaka s obzirom na sva tri književna roda. U teorijskom dijelu razmatrana su i stajališta znanstvenika iz područja metodike odgoja i obrazovanja. Korištena je stručna literatura raznih autora koji su pisali srodno temi.

U drugom, praktičnom dijelu u cijelosti se prikazuje istraživanje provedeno posredstvom upitnika na ispitanicima viših razreda osnovne škole. Navode se tablični prikazi po razredima te pojedinačna i skupna analiza rezultata. U zaključku se uspostavlja opravdanost hipoteze kao polazišne točke istraživanja.

Ključne riječi: književnost, stvaralaštvo, interesi učenika, kreativnost, inovativnost.

Naslov na engleskom jeziku:

The influence of a literary work of art on the written expression of students

9. Literatura

Knjige:

- Bendelja, Neda i dr. 1957. *Metodički pristup književnoumjetničkom tekstu*. Veselin Masleša. Sarajevo
- Čop, Milivoj. 1975. *Pismene vježbe i sastavci*. Pedagoško-književni zbor. Zagreb.
- Čudina-Obradović, Mira. 2000. *Kad kraljevna piše kraljeviću*. Biblioteka Korak po korak. Zagreb.
- Diklić, Zvonimir. 1976. *Književni lik u nastavi*. Školska knjiga. Zagreb.
- Doubtfire, Dianne. 1991. *Kreativno pisanje*. Kosinj. Zagreb.
- Gudelj-Velaga, Zdenka. 1990. *Nastava stvaralačke pismenosti*. Školska knjiga. Zagreb.
- Javor, Ranka. 2004. *Književnost i odgoj*. Knjižnice grada Zagreba. Zagreb.
- Kermek-Sredanović, Mira. 1991. *Književno-scenski odgoj i obrazovanje mladih*. Školska knjiga. Zagreb.
- Kovačević, Manja. 1997. *Metodičko-književna motrišta*. Školske novine. Zagreb.
- Kovačević, Marina. 2000. *Stvaralačko pisanje*. Filozofski fakultet u Rijeci. Zagreb.
- Mušanović, Marko. 1997. *Osnove pedagogije*. Pedagoški fakultet u Rijeci. Rijeka.
- Novaković, Novak. 1980. *Govorna interpretacija umjetničkog teksta*. Školska knjiga. Zagreb.
- Pavličević-Franić, Dunja. 2005. *Komunikacijom do gramatike*. Alfa. Zagreb.

- Rosandić, Dragutin. 1973. *Metodičke osnove suvremene nastave hrvatskog ili srpskog jezika i književnosti u srednjoj školi*. Školska knjiga. Zagreb.
- Rosandić, Dragutin. 1974. *Pismene vježbe u nastavi hrvatskog ili srpskog jezika*. Pedagoško-književni zbor. Zagreb.
- Rosandić, Dragutin. 1978. *Književnost u osnovnoj školi*. Školska knjiga. Zagreb.
- Rosandić, Dragutin. 1988. *Metodika književnog odgoja i obrazovanja*. Školska knjiga. Zagreb.
- Rosandić, Dragutin. 2002. *Od slova do teksta i metateksta*. Profil. Zagreb.
- Visinko, Karol. 2005. *Dječja priča – povijest, teorija, recepcija i interpretacija*. Školska knjiga. Zagreb.
- Visinko, Karol. 2010. *Pisanje*. Školska knjiga. Zagreb.
- Visinko, Karol. 2014. *Čitanje, poučavanje i učenje*. Školska knjiga. Zagreb.
- Visinko, Karol. 2018. *Zvona zvone jer su potezana*. Profil Klett. Zagreb.

Mrežna vrela (učenički radovi):

- https://forms.office.com/Pages/ResponsePage.aspx?id=FvJamzTGgEurAgyaPQKQkXmNQjHiEbZJvp--8t5m_nlUNUY3UzZDMFhFU0k2Sjk3RjZWMTdWQ0JIQy4u
- https://forms.office.com/Pages/ResponsePage.aspx?id=FvJamzTGgEurAgyaPQKQkXmNQjHiEbZJvp--8t5m_nlUNUY3UzZDMFhFU0k2Sjk3RjZWMTdWQ0JIQy4u
- https://forms.office.com/Pages/ResponsePage.aspx?id=FvJamzTGgEurAgyaPQKQkXmNQjHiEbZJvp--8t5m_nlUNUY3UzZDMFhFU0k2Sjk3RjZWMTdWQ0JIQy4u

- https://forms.office.com/Pages/ResponsePage.aspx?id=FvJamzTGgEurAgyaPQKQkXmNQjHiEbZJvp--8t5m_nlUNUY3UzZDMFhFU0k2Sjk3RjZWMTdWQ0JIQy4u
- https://forms.office.com/Pages/ResponsePage.aspx?id=FvJamzTGgEurAgyaPQKQkXmNQjHiEbZJvp--8t5m_nlUNUY3UzZDMFhFU0k2Sjk3RjZWMTdWQ0JIQy4u
- https://forms.office.com/Pages/ResponsePage.aspx?id=FvJamzTGgEurAgyaPQKQkXmNQjHiEbZJvp--8t5m_nlUNUY3UzZDMFhFU0k2Sjk3RjZWMTdWQ0JIQy4u
- https://forms.office.com/Pages/ResponsePage.aspx?id=FvJamzTGgEurAgyaPQKQkXmNQjHiEbZJvp--8t5m_nlUNUY3UzZDMFhFU0k2Sjk3RjZWMTdWQ0JIQy4u
- https://forms.office.com/Pages/ResponsePage.aspx?id=FvJamzTGgEurAgyaPQKQkXmNQjHiEbZJvp--8t5m_nlUQVA3S0VSWTRDMEZZRUpGQUJaWU5LVUhDOS4u
- <https://loomen2.carnet.hr/mod/assign/view.php?id=12034&sid=58785&gid=58785&plugin=onlinetext&action=viewpluginassignsubmission&returnaction=grading&returnparams>
- <https://loomen2.carnet.hr/mod/assign/view.php?id=12034&sid=58785&gid=58785&plugin=onlinetext&action=viewpluginassignsubmission&returnaction=grading&returnparams>
- <https://loomen2.carnet.hr/mod/assign/view.php?id=12034&sid=58785&gid=58785&plugin=onlinetext&action=viewpluginassignsubmission&returnaction=grading&returnparams>

10. Prilozi

Draga Parvana!

Pročitala sam knjigu o tebi "Djevojčica iz Afganistana" i stvarno ti se divim. Vjerujem da ja ne bih znala kako postupiti u takvoj situaciji. Dok sam čitala shvatila sam da si bila jako hrabra djevojčica bez obzira na svoje godine, donosila si vrlo mudre odluke i sve si činila za svoju obitelj. Jako mi je žao koliko ti je bilo teško tada, sve te zabrane, ubijanja, bombardiranja, siromaštvo...ne mogu ni zamisliti što bih ja učinila. Zaista ne vjerujem da tako mlada djevojčica ima toliko hrabrosti, kako te nije bilo strah pucnjava, vriskova ljudi, rušenja domova ostalih ljudi...tako mlada djevojčica a misli i postupci potpuno zrele osobe. Bila si hrabra i kad ti je otac uhapšen, kad te ostatak obitelji napustio, kad si se morala pretvarati da si dječak, s tobom je bila samo prijateljica. Tvoja hrabrost, zrelost, snalažljivost, razum, mudrost, postupci, sve to bi trebao biti uzor ostalim čitateljima. Naučila si me da se treba boriti za ono što voliš, riskirati, koliko god opasno bilo, bez straha, ne odustajati! Nadam se da ste ti i tvoja obitelj na ukopu svi zajedno sretni, živi i zdravi. Preporučit ću prijateljima da pročitaju ovu knjigu jer vjerujem da će ih nečemu poučiti kao i mene.

U Otočcu 3. lipnja 2020.

Pozdrav od Tonke

Izvor:

https://forms.office.com/Pages/ResponsePage.aspx?id=FvJamzTGgEurAgyaPQKQkXmNQjHiEbZJvp--8t5m_nlUNUY3UzZDMFhFU0k2Sjk3RjZWMTdWQ0JIQy4u

Druga školska zadaća

Osobno pismo književnom liku Božidar Prosenjak: Divlji konj

Dragi Divlji konju, čitala sam roman „Divlji konj“ i nakon saznanja o tvom životnom putu punom uspona i padova odlučila sam napisati ovo pismo. Zainteresiralo me tvoje samopropitkivanje i traženje odgovora na pitanje tko si zapravo, gdje pripadaš i kako pronaći sreću u životu. Roman je napisan kao alegorija pa pisac kroz lik divljeg konja opisuje zapravo ljude, njihove osobine i odnose. Divlji konj nailazi na mnoge zapreke u životu i iz svakog događaja nauči nešto novo o životu i ljudima. Na težak i okrutan način otkriva svijet oko sebe. U djetinjstvu, način na koji ga je mama naučila da ne smije više sisati njeno mlijeko bio je taj da ga je pred svima izudarala kopitima samo zato jer je takav bio Zakon. Divlji konj tada shvaća da je Zakon iznad svega i da ga se svi moraju pridržavati. Razlog zbog kojeg je izgubio oca je također Zakon. Odlučeno je bilo da njegov otac odvrati vukove kako bi se stado moglo spasiti. Vukovi su tom prilikom rastrgali njegovog oca te je Divlji konj za to okrivio Zakon. Tu se desila prekretnica, odnosno Divlji konj je počeo više učiti o Zakonu i cilj mu je bio da postane Predvodnik. Nakon ostvarenja svog cilja shvaća da nije lako pravedno upravljati cijelim stadom. Napušta stado i okuša se u samačkom životu. Nakon toga doživio je razne uspone i padove. Moglo bi se reći da ga život nije mazio. Smatram da su mu se neke stvari dogodile i zbog njegove nepromišljenosti, te da je brzopleto odlučivao o onome o čemu nema dovoljno znanja. Na kraju je odlučio da želi služiti ljudima te ga je pripitomio jedan Gospodar. Na kraju kada je Divlji konj doživio nemoć od starosti, Gospodar mu odluči skratiti muke. Bio je sretan što je upravo tom čovjeku služio. Moglo bi se reći da Divlji konj na kraju otkriva tko je zapravo, kamo pripada, te da je pronašao svoju sreću. Dragi Divlji konju, nadam se da će moje pismo potaknuti mnoge ljude na čitanje ovog romana. To je upravo ono što želim postići, zato jer je cijelo djelo alegorija koja predstavlja ljude u

svakodnevnom životu. Svi se mi susrećemo s ovakvim problemima i kušnjama i nekada je teško ostati priseban i ispravno odlučivati.

U Otočcu 3. lipnja 2020.

S ljubavlju Nika Glumičić

Izvor:

https://forms.office.com/Pages/ResponsePage.aspx?id=FvJamzTGgEurAgyaPQKQkXmNQjHiEbZJvp--8t5m_nlUNUY3UzZDMFhFU0k2Sjk3RjZWMTdWQ0JIQy4u

Pismo Juliji

Draga Julija,

nekada razmišljam kako mi je teško općenito u životu, ali nakon što sam pročitala knjigu o tebi i Romeu i nakon što sam vidjela što se sve izdogađalo tebi i Romeu shvatila sam da je meni super u životu za sada, a iskreno se nadam da će tako i ostati. Divna je, ali jako tužna ova vaša ljubavna priča. Zadivljena sam kako si bila uporna i hrabra tako brzo se udati za Romea i to potajno bez znanja svojih roditelja jer ste znali da vam neće dopustiti brak. Neprijateljstvo i mržnja među obiteljima narasla je još više nakon što je Romeo ubio tvoga bratića i zbog čega je bio proganjan iz Verone. Tvoja ljubav prema Romeu izaziva divljenje jer umjesto nakon toga događaja da postane manja ona postaje još snažnija, tvrđa i veća. U svim tim osjećajima tražiš pomoć i pronalaziš je u liku dobrog svećenika Lorenza. Mora da je bilo strašno kad su te doveli pred gotov čin da se moraš udati za drugoga, a ti si se tako neustrašivo suprostavila tome. Nisam sigurna da bi današnje djevojke pronašle toliko snage u sebi za takav postupak i tu cijela zbrka ne završava jer se na kraju događa velika tragedija. Na kraju se Romeo otrovao jer je mislio da si mrtva, a ti si se ubila jer si ga snažno voljela i nisi mogla zamisliti život bez njega. Voljela bih da si mogla vidjeti

kako je vaša smrt donijela pomirenje vašim obiteljima što je bilo jako jako tužno. Danas bi vaša priča izgledala sasvim drugačije jer se sve promijenilo. Danas svatko može birati s kim će se vjenčati, iako ni to nije razlog za uspješan brak. U jednu ruku nije ni loše kada roditelji biraju svojoj djeci suputnike jer svi znamo da roditelji žele najbolje za svoju djecu, ali u drugu ruku to je neprihvatljivo jer je jedino moguće, a i bolje je kada svatko sam sebi bira svoga suputnika. U današnje vrijeme većina brakova ne uspije zato što se ljudi vjenčaju kada su zaljubljeni jedno u drugo, ali nakon nekog vremena ta zaljubljenost se izgubi i pojave se problemi. Zato sam bila zadivljena, ali i malo iznenađena što ste toliko hrabri i uporni oko vjenčanja i oko toga da život provedete zajedno iako se ne poznajete dugo. Vaša ljubav je toliko nesretna i tužna, ali istovremeno i toliko velika da je ušla u legendu. Većina ljudi želi sretan završetak stvarnih i legendarnih priča, ali to uvijek nije moguće što vidimo iz vaših života. To je u vašem primjeru jako dirljivo da nitko tko god je pročitao priču o vama ili čuo za vas nije ostao ravnodušan. Tako, draga Julija, ni ja nisam ostala ravnodušna i mislim da je vaša ljubav primjer svakom čovjeku kako se treba voljeti.

U Otočcu 3. lipnja 2020. S ljubavlju, Jurja

Izvor:

https://forms.office.com/Pages/ResponsePage.aspx?id=FvJamzTGgEurAgyaPQKQkXmNQjHiEbZJvp--8t5m_nlUNUY3UzZDMFhFU0k2Sjk3RjZWMTdWQ0JIQy4u

Stvaralačko prepričavanje: Melita Rundek „ Sat psihologije“

Moje ime je Goran, no uzeo sam ime Gizi. Često provodim vrijeme uz računalo. Mojoj mami to smeta jer misli da to nije dobro, ali ona je više staromodna i ne razumije se u tehniku. Odlučila me poslati svom prijatelju psihologu jer se zabrinula za mene. Ja sam teškom mukom pristao na to, jer mislim da nema. Dao sam joj jedan uvjet, na koji je pristala. Rekao sam joj da za vrijeme, dok ja budem kod psihologa, ona će pogledati i istražiti gdje ja provodim vrijeme svaki dan. Nije joj baš bilo jasno, ali ni drago, no ipak je pristala. Napravio sam joj račun i otišao večerati. Spremio sam se i krenuo psihologu, no zaustavio me tata pred vratima i pitao gdje je mama. Kada ju je ugledao za računalom ostao je izbezumljen. Putem do psihologa sam pokisnuo. Izvadio sam praćku i napisao joj na papirić poruku, na kojemu je pisalo da idem psihologu. Da bih ubio dosadu do određene adrese, uzeo sam slušalice i uključio glazbu. Odjednom mi je stigla poruka. Od veselja mi je skoro otišao tramvaj. Kad sam ušao, unutra me napala baka koju sam slučajno gurnuo. Cijelim putem je govorila o današnjoj nepristojnoj djeci koja stalno vise na mobitelima, uglavnom obavljala je monolog. Do psihologa, nakon tramvaja trebalo je još malo pješačiti. Bilo me pomalo strah, ali ujedno sam bio uzbuđen. Stigao sam na određenu adresu. Bila je to moderna zgrada, pa sam se ponadao da je i on moderan. Ušao sam u zgradu, i na 1. katu me dočekao čovjek u odjelu. Činio se kao pravi gospodin. Pričao je na telefon o tehnologiji o koju se baš i ne razumije. Ipak me pretpostavka o tome da je moderan, prevarila. Razgledavao sam njegov ured. Imao je vrlo skupo računalo, ali se vjerojatno ne zna koristiti s njim. Kad je završio s razgovorom, upoznali smo se. Predstavio mi se kao psiholog Brutek. Bio sam pomalo uplašen, što će se dogoditi, što će me ispitivati. No, pomogao sam mu oko novog telefona. Uputio sam ga kako snimati, slikati, zvati...Bio mi je jako zahvalan. Krenuli smo u razgovor o mom

slobodnom vremenu. Prvo je uočio moje crvene oči i velike podočnjake. Rekao sam mu da provodim vrijeme za računalom, jer tamo imam prijatelje. Zanimalo ga je imam li curu. Dao mi je dobrih savjeta kako mogu lakše i zdravije pronaći curu, ali i prijatelje. Shvatio sam da stariji ipak imaju razloga za brigu. Čitav dan sjediti za računalom nema smisla, jer ima i ljepših zanimanja od toga. Vožnja biciklom i boravak u prirodi je idealna ideja. Ipak sam zahvalan mami što me poslala svome prijatelju psihologu. Stariji su ipak uvijek u pravu. Mišljenja sam da i mi klinci neke stvari znamo bolje od njih. Gospodin psiholog je trebao moju pomoć za aktivaciju mobilnog uređaja, a mamu sam uveo u svijet društvenih mreža. Moramo pravilno rasporediti vrijeme i jedni drugima pomagati!

Izvor:

https://forms.office.com/Pages/ResponsePage.aspx?id=FvJamzTGgEurAgyaPQKQkXmNQjHiEbZJvp--8t5m_nlUQVA3S0VSWTRDMEZZRUpGQUJaWU5LVUhDOS4u

Stvaralačko prepričavanje "Dobro stablo"

U životu treba uvijek imati dovoljno ljubavi za sve što radimo, ali i za one koje volimo. Baš kao i Dobro stablo koje je oduvijek bilo puno ljubavi za jednog dječaka. Dječak je puno vremena provodio sa Dobrim stablom kojeg je jako volio, ali i zbog kojeg je Dobro stablo bilo sretno. Kada je dječak odrastao Dobro stablo je često bilo usamljeno. Nakon nekog vremena dječak se ponovo vratio Dobrom stablu, a ono mu je ponudilo da se popne na njega, najede se njegovih jabuka i da bude sretan. Dječak je bio prevelik da bi se penjao na stablo, sjeo je kraj njega i požalio mu se da mu treba novaca jer želi kupiti mnoge stvari. Dobro stablo nije imalo novaca, imalo je samo lišće i plodove.

Ono mu je predložilo da ubere njegove jabuke i proda ih u gradu. Dječaku se ta ideja svidjela pa je to i napravio. Vrijeme je prolazilo, a dječak se nije pojavljivao, ali se ipak jednog dana pojavio. Imao je želju napraviti kuću, imati obitelj, ženu i djecu. Dobro stablo mu je ponudilo da posiječe njegove grane i od njih sagradi kuću. Dječak je to i napravio. Nakon puno vremena dječak je opet posjetio Dobro stablo sa željom da mu pribavi brod. Stablo mu je predložilo da posiječe njegovo deblo i od njega napravi brod. Dječak je napravio brod i daleko otplovio. Kada se idući put dječak pojavio, Dobro stablo mu ništa više nije moglo dati. Dječak se sažalio nad Dobrim stablom pa je posadio mlado stablo pored njega, da mu pravi društvo u starosti. Dječak je bio sretan znajući da je usrećio Dobro stablo koje je toliko toga učinilo za njega. I dječak i Dobro stablo su bili već dovoljno stari da im ništa osim pravog mjesta za sjedenje i odmaranje nije trebalo. Smatram da bi svatko u životu trebao imati prijatelja kao što je dječak imao Dobro stablo, da je uvijek tu kada je potrebno, da uvijek može računati na njega, ali i da to prijateljstvo mora biti obostrano, što znači da osim što prijatelj mora nama pomoći, moramo i mi njemu biti na raspolaganju kada je to potrebno.

Izvor:

https://forms.office.com/Pages/ResponsePage.aspx?id=FvJamzTGgEurAgyaPQKQkXmNQjHiEbZJvp--8t5m_nlUNkZHQkFKNERGQUZKNEhIOVVNVkxUT1RNWC4u

Stvaranje priče

Čudo

D Bila je jedna obitelj u kojoj je jedna djevojčica nažalost bila invalid , a imala tek 8 godina zove se Lara i živi sa mladim roditeljima, mama joj tek ima 27, a tata 31 godinu.

Jednog lijepog sunčanog dana bio je to osmi kolovoza djevojčica Lara je iz trčala iz dvorišta na prekrasnu plažu (živjeli su uz tu jednu prekrasnu plažu) i povikala „Mama, mama". Mama je odmah pomislila da joj se nešto dogodilo sa invalidskim kolicima, no desilo se ono najmanje što je očekivala prohodala je prvi puta u zadnjih 4 godine od kada je pala sa balkona kuće. Bilo je to veoma teško za njene roditelji. Potpuno joj se koljeno smrskalo srećom joj se kralježnica nije jako ozlijedila. Roditelji su napokon bili sretni zato što je prohodala no prvo moraju ići na pretrage. Sutradan djevojčica i njeni roditelji odlaze na pretrage da vide kako joj se koljeno oporavilo. Mama se je sjetila kako je doktor govorio da neće biti načina da se oporavi, no izgleda da ipak ima. Kada su obavili pretrage moraju čekati tri dana da dođu rezultati. U ta tri dana roditelji su djevojčicu proveli kroz mnogo toga što nije mogla raditi u posljednjih 4 godina. Bili su u lunaparku , kupali su se u moru, šetali psa Coca uz plažu. Kada je prošlo ta tri dana došli su nalazi. Doktor nije mogao vjerovati svojim očima ono što su rezultati pokazivali. Koljeno joj je potpuno ozdravilo. Roditelji su ga upitali hoće li poslije imati problema sa hodanjem doktor im je odgovorio da po nalazima ne bi trebalo biti nikakvih problema. 10 godina kasnije djevojčica je izrasla u visoku i prekrasnu djevojku te je čak postala i model i to u Kaliforniji. Iz početka je živjela sama u velikoj kući pored mora zato što ju je podsjećivala na dom iz djetinjstva. No roditelji su joj jako falili te su se i oni doselili k njoj u Kaliforniju. I nikada nije imala problema više sa koljenom te i dalje žive sretno.

Sada kada sam vam ispričala ovu priču o djevojčici postoji i dalje nešto. Nitko ne zna kako joj je koljeno ozdravilo vjerojatno nitko neće nikada ni saznati.

Izvor:

<https://loomen2.carnet.hr/mod/assign/view.php?id=12034&sid=58785&gid=58785&plugin=onlinetext&action=viewpluginassignsubmission&returnaction=grading&returnparams>

Beskrajan plavi ocean

Djevojčica Lilian živjela je sa svojim roditeljima u velikom dvorcu okruženom ogromnim zidinama koje pokrivaju ocean.

Lilian se jednog dana iskrala iz svoje sobe i odlučila istražiti ocean. Bila je jako sretna što će napokon vidjeti beskonačan, kristalno plavi ocean. Sjela je na mali suhi kamen i gledala zalazak sunca, mogla ga je gledati satima. Pogledala je u vodu i bila je tako čista da se čak i dno moglo vidjeti. Lilian je ugledala bljesak pod vodom i nije mogla odoljeti a da ne zaroni i pogleda što je to na dnu. Kada je zaronila i došla do dna, ugledala je zlatnu ogrlicu u obliku školjke sjajila se kao da je nova. Uzela ju je i vratila se u sobu, da bolje promotri ogrlicu. Njeni roditelji su vidjeli da Lilian ima ogrlicu koja je pripadala njenom djedu. Nisu joj htjeli prije reći za njenog djeda koji je bio vladar oceana, jer su se bojali da će Lilian biti u opasnosti jer je ocean bio opasniji nego što izgleda.

Nakon nekoliko godina Lilian je postala kraljica i naredila da se sruše sve zidine iza kojih stoji čudesan, beskrajan, plavi ocean. Svi iz kraljevstva su bili sretni jer su se sprijateljili sa čudesnim i prijateljski nastrojenim bićima iz oceana, a Lilian je napokon upoznala svog djeda i živjela sretno.

Izvor:

<https://loomen2.carnet.hr/mod/assign/view.php?id=12034&sid=58785&gid=58785&plugin=onlinetext&action=viewpluginassignsubmission&returnaction=grading&returnparams>

Prijatelji i u dobru i u zlu

Ispričat ću vam priču o dvojici prijatelja, pomaganju u nevolji i važnosti prijateljstva i u dobru i u zlu. Dva prijatelja su jedne zime često išli sa psom u šetnju po šumi. Imali su sebi poznat orijentir i put kojim su išli kako se ne bi izgubili.

Nakon dva mjeseca otišli su opet sa psom u šetnju šumom. Bilo je proljeće i šuma se probudila. Drveće je bilo puno pupova, zeleno i olistalo. Zbog promjene i nabujale prirode nisu vidjeli svoj orijentir i nisu znali kojim putem ići. Nisu se mogli dogovoriti i posvađali su se. Jedan je rekao da ide lijevo, a drugi nije htio za njim. Nakon nekog vremena, jedan od dječaka je upao u rupu koju nije vidio. Pri padu se ozlijedio i uspaničario. Počela se spuštati noć i u onako hladnoj i tamnoj rupi bilo mu je još hladnije. Bio je uplašen i shvatio je da mora zvati u pomoć prijatelja iako je bio ljut na njega. Dječak je čuo dozivanje i poziv u pomoć, ali nije mogao odrediti od kud ga doziva. Pas je pomogao dječaku da dođe do prijatelja u rupi i pomogli su mu. Njihovo dozivanje i razgovor pri izvlačenju iz rupe čuo je lovac koji je bio u blizini. Lovac je pomogao sanirati dječakovu ozljedu i pokazao im put prema kući.

Uplašeni, promrzli, pomirili su se i sretni došli kućama uz dogovor da se u buduće neće svađati nego dogovarati u životno važnim situacijama.

Izvor:

<https://loomen2.carnet.hr/mod/assign/view.php?id=12034&sid=58785&gid=58785&plugin=onlinetext&action=viewpluginassignment&returnaction=grading&returnparams>

